

EUGEN FĂRUS

Orice reproducere oprită.

Organizarea satelor noastre.

De când zorile conștiinții naționale au început să ne lumineze cărările sufletului, fiecare generație de cărturari s'a încălzit de câte un ideal pentru înaintarea neamului nostru, fiecare generație și-a cheltuit toată puterea de gândire și de muncă pentru a dură o temelie de existență națională poporului nostru. Și, cu bucuria sufletească a omului care recunoaște munca săvârșită de alții, putem spune că înaintașii noștri, în vreme scurtă și în împrejurări neprielnice, au realizat progrese serioase în multe privințe. Starea culturală, socială și economică, ce am moștenit-o, e rezultatul eforturilor uriașe ale generațiilor premergătoare, cărora noi, generația tânără, trebuie să le fim mulțumitori pentru bogăția pozitivă ce ne-au lăsat-o și, în semn de recunoștință, trebuie să le iertăm toate rătăcirile și toate greșelile, pe cari n'au putut să le încunjure. Această iertare, pe lângă recunoștință, dovedește și o înțelegere mai superioară a împrejurărilor cari au determinat evoluția poporului nostru și mai dovedește o nobleță de inimă care cimentează în suflete tradiția, baza oricărei continuități de muncă.

Datoria generației de astăzi, care își scutură cu mândrie capul de Prometeu, e să continue opera începută de înaintași cu aceeași însuflețire și dacă poate cu mai multe sorți de izbândă. În sufletele pline de energie tânără nemulțumirea a fost întotdeauna un imbold la muncă pozitivă, ea a prevestit o nouă efortare a puterilor pentru a desăvârși opera înaintașilor. Deaceia nemulțumirile, cari în vremea din urmă au tulburat în treacăt atmosfera vieții noastre publice nu trebuiesc privite ca deslănțuiri de furtuni anarhice cari

distrug recolta progresului de până acum, ci ca totatătea dorințe și tendințe de primeniri sănătoase și firești, cerute de evoluția unui popor plin de viață. Bătrânii cărmuitori ai treburilor noastre obștești, la rândul lor, nu trebuie să se supere din pricina măruntelor greșeli ale tinerilor, cari în clipe de avânt juvenil aruncă câte o săgeată de nemulțumire și spre creștetul lor venerabil. Îndrăzneala, fie chiar și jignitoare, când se razimă pe o cinste sufletească și pe o forță reală, în loc să fie condamnată și pedepsită, trebuie îndrumată pe căi productive. Bătrânii, cu înțelegerea senină a minții lor bogate în experiențe, au datoria să aprecieze pornirile tinerilor și să se îngrijească părintește ca toate puterile de muncă să-și găsească cel mai larg teren de validitate. Cum înțelegerea bătrâneții înfrățită cu energia tinereții poate să facă minuni. Generațiile din zilele noastre sunt chemate să ducă în bunăînțelegere cu un pas mai departe lupta pentru înaintarea și întărirea națională a neamului nostru. Neînțelegerile personale izvorâte din ambiții jignite sau suprimate trebuie să dispară în fața marilor probleme de viață, cari nu se pot deslegă decât prin o armonie și prin o concentrare de forțe. Aceasta trebuie să o înțelegem cu toții.

Și dacă vrem să ducem la izbândă sigură lupta pentru drepturile de existență națională a poporului nostru, atunci trebuie să ne dăm înaintea de toate seama că nici o luptă nu se poate câștiga fără o disciplină severă și fără o organizație temeinică. Simțim adeseori că munca noastră nu este unitară, că lucrăm răzlețiți și că eforturile mari

ce le facem nu aduc roadele dorite. În cursul vremii mulți au și constatat că pricina înaintării noastre încete e lipsa de organizație. De mai multeori s'a accentuat necesitatea unei organizări naționale, s'au făcut chiar și încercări de organizări naționale, dar n'au avut nici un rezultat, fiindcă erau numai pe hârtie și fiindcă n'au fost puse pe temelii durabile. Dorința „hai să ne organizăm“ într-o vreme eră ridiculă și se făceau multe glume pe socoteala protocoalelor politice, pe baza cărora la întrunirile partidului nostru național se constată sărbătorește: „mă rog suntem organizați“. În realitate organizația ni-a lipsit și ne lipsește și astăzi. Iar fără de aceasta e cu neputință lupta și izbânda națională. Un neam neorganizat e ca o frunză, bătută de vânturi în toate părțile la voia întâmplării, e ca o barcă pe valurile mării. Fără a avea o organizație nu vom putea niciodată să desfășurăm o activitate sistematică și unitară după un plan bine determinat de conducători. Dacă în gospodăria individului singuratic se cere să fie rânduială, cu atât mai mult se cere aceasta în gospodăria națională. Altfel ne vom fărâma în existențe egoiste și vom fi incapabili a opune puterii de disolvare ce ne amenință o rezistență întemeiată pe o conștiință națională și pe comunitatea de interese a neamului nostru întreg. Suntem chiar convinși că un popor neorganizat în viitor e cu neputință să-și păstreze naționalitatea.

Organizația e deci o problemă de viață pentru poporul nostru și nădăjduesc că atât bătrânii cât și tinerii se vor însufleși deopotrivă pentru realizarea ei. Mai ales generația tânără, care dorește să lucreze mai intensiv și mai sistematic și care vrea să îndrepte greșelile din trecut, cred că nu-și poate găsi un mai larg și mai greu teren de activitate decât acesta. Dacă va fi în stare să întrupeze cel puțin începutul unei organizații, va putea fi mulțumită, căci a reușit să rezolve problema cardinală a existenței naționale a poporului nostru.

Opera de organizare trebuie începută la sate, căci înflorirea și întărirea satelor e garanția viitorului nostru. Știm că țăraniile trăesc și astăzi, în multe părți, aceeași viață

patriarhală ca acum câteva sute de ani, că orbecă în cel mai rușinos întunec și că sunt cu desăvârșire desorientați asupra rostului lor în lume. Aceste stări triste nu le putem înlătura, decât trezind în țărani conștiința că fac parte dintr'un neam cu aspirații în viitor și cu drepturi la o existență națională, independentă de mila mai marilor. Și numai o organizație le poate da această conștiință.

Organizarea satelor noastre trebuie făcută prin societăți culturale și prin însoțiri economice, cari să fie conduse sistematic de câte o centrală după un plan de mai înainte stabilit. Din aceste două va rezultă dela sine și organizația politică, care, după părerea mea, fără organizația culturală, dar mai ales cea economică e o imposibilitate.

Baza întregii organizări a poporului va fi cea economică, cu care mă voiu ocupa pe larg încurând în legătură cu donația d-lui Stroescu făcută Asociațiunii. Întruparea acestei organizări va întimpină, însă, mai multe greutăți, dintre cari cele mai mari sunt: pe deoparte conservatismul retrograd al țărănimii, pe de altă parte interesele angajate ale unei bune părți a cărturărimii. Dar piedecile nu sunt așa de grele ca prin o stăruitoare propagandă și prin muncă continuă să nu poată fi înlăturate.

Organizării economice va trebui să-i premeargă organizarea culturală, care e mai ușor de realizat, fiindcă avem Asociațiunea, în cadrele căreia în câțiva ani putem organiza toate satele locuite de Români și în sânul căreia există și astăzi un început de organizație, care trebuie numai desăvârșit.

Dela 1907, decând mă preocupă foarte intensiv această problemă și a cărei necesitate și importanță am accentuat-o în repețite rânduri, m'am gândit mult și am studiat și mai mult cum s'ar putea face un început serios. În raportul comitetului central către adunarea generală a Asociațiunii, ținută în Șimleu, la 1908, am încercat să fixez problemele culturale ale acestei instituțiuni, pe cari le-am motivat mai pe larg într'un articol apărut în această revistă, intitulat „Problemele Asociațiunii“¹⁾ Atunci m'am gândit la posi-

¹⁾ Vezi „Luceafărul“, 1908, p. 407 și volumul meu: „Informații literare și culturale“ p. 140.

bilitatea unei organizări culturale a țărănimii în cadrele Asociațiunii. Călăuzit de acest gând am lucrat un plan amănunțit pentru a face mai întâiu pe țărani membri ai Asociațiunii. Prin „Biblioteca populară“, pornită la începutul acestui an, instituția noastră culturală a și reușit să înscrie până acum aproape zece mii de țărani ca membri ajutători și înscrierile continuă zi de zi, așa că până la sfârșitul anului e nădejde ca Asociațiunea va avea la vreo cincisprezece mii de membri ajutători. E de prisos să mai spun că această faptă a Asociațiunii e cea mai importantă din câte a săvârșit și care îi încunună cu cinste activitatea de 50 de ani, pe care o va serba la viitoarea adunare generală din Blaj.

Dupăce am reușit să grupăm țărănimea în cadrele Asociațiunii, nu ne rămâne decât să mergem cu un pas mai departe: să o organizăm. Această organizare până acum era cu neputință, fiindcă între țărani și instituția noastră culturală nu erau legături mai strânse. Adunările cercuale și prelegerile populare ale despărțămintelor nu erau de ajuns ca să convingă țărănimea că există un așezământ care se interesează de soarta ei și prin urmare era cu neputință a trezi în sufletul ei conștiința unei închegări culturale. Acum când țărani știu de numele acestui așezământ și încep să-i cunoască ținta ce o urmărește ni se impune dela sine organizarea satelor. Astăzi când în cele mai multe sate avem zeci și sute de membri ajutători ai Asociațiunii, cărturarii conducători ai satelor, preoții, învățătorii etc., n'au decât să înființeze, conform statutelor Asociațiunii, așa numitele agenturi. Aceste agenturi trebuie să fie, însă, adevărate reuniuni culturale țărănești, cari să țină toamna și iarna în fiecare săptămână, iar primavara și vara în fiecare lună câte-o întrunire, cu ocazia căreia preoții, învățătorii și alți cărturari să aranjeze așa numitele șezători culturale. Pentru a deda pe țărani cu asemenea întruniri cărturarii la început trebuie să fie foarte dibaci; trebuie să caute a atrage poporul prin lecturi interesante și prin producțiuni distractive și numai încetul cu încetul să-l obișnuiască a se ocupa și cu chestiuni serioase. În aceste reuniuni culturale țărănești preoțimea și învățătorimea

își poate plasa deocamdată aproape toată activitatea extraoficială, de care a început să se vorbească în vremea din urmă și la noi. Adunările cercuale ale despărțămintelor în viitor vor trebui să fie adunări de țărani, în cari aceștia își vor spune dorințele și vor discuta nevoile ce-i preocupă. Ca aceste adunări cercuale să-și ajungă scopul nu vor putea cuprinde mai mult de 20-25 de comune, de aceea am și stăruit până acuma ca din despărțămintele cu prea multe comune să se înființeze despărțăminte nouă. Și în curs de câțiva ani s'au și înființat vreo 15 despărțăminte nouă. În viitor despărțămintele dintr'un ținut vor ține în fiecare an adunări generale extraordinare sub conducerea câte unui membru al comitetului central al Asociațiunii, căci adunările generale ordinare de până acum nu sunt suficiente pentru a trezi o mișcare culturală intensivă, continuă și unitară.

Reuniunile culturale vor avea chemarea să pregătească țărănimea și pentru organizarea economică. Cărturarii cu ocazia întrunirilor vor explica poporului însemnătatea însoțirilor și vor arăta toate avantajele lor materiale. Și încetul cu încetul țărani obișnuiți a se apropia unii de alții și a lucra în comun, vor iniția ei singuri cele mai multe întreprinderi cooperative. Această organizație economică va fi, cum am spus, baza întregii activități pentru o nouă renaștere națională a poporului nostru în viitor.

Deocamdată numai indic posibilitatea unei organizări a satelor noastre. Încurând o voui prezentă însă publicului nostru în cele mai mici amănunte. Într-o ședință viitoare a comitetului central al Asociațiunii voui prezentă un proiect de regulament privitor la înființarea agenturilor și o instrucție specială în care voui arată întreg programul de lucru al agenturilor și al despărțămintelor. Dar și până atunci preoții și învățătorii au datoria a înființa agenturi în toate satele în cari se găsesc cel puțin patru membri ai Asociațiunii. Aceste agenturi, dezvoltându-se, vor putea să-și clădească o casă culturală, în care să se așeze biblioteca populară și în care să țină toate întrunirile și toate petrecerile din sat. Această casă culturală va fi și căminul viitoarei organizații economice.

Iată în liniamente generale planul unei organizații culturale a satelor noastre, care se poate realiza în 2—3 ani în cele mai multe părți.

Generația de astăzi, care e nemulțumită cu ceea ce s'a făcut până acum, are deci un larg teren de activitate. Nu-i trebuie decât

dragoste și stăruință la lucru. Și pentru înfăptuirea acestei organizații nădăjduim că vor da Asociațiunii mână de ajutor toți factorii vieții noastre naționale, biserica, școala, băncile etc.

Chem, deci, la lucru pe toți oamenii de bine!

Oct. C. Tăslăuanu.

Cântece.

I.

Talazurile vin
Din fund, din fund de mare
Când vântul trece lin
Și cald, ca o chemare.

Talazurile cresc
Incep ca să tresalte
Și 'n urlet se isbesc
De stâncile înalte.

Talazurile mor
La marginea de mare,
Asemeni unui dor
Sdrobit de nepăsare...

II.

De stânca rece-a nepăsării
Se va zdrobi sărmanu-mi dor,
Ca toate valurile mării
Ce se isbesc de mal, — și mor.

Eu știu că mă iubești, frumoaso...
De ce-mi trimești surâsuri reci?
Ah, nepăsarea asta las-o
De nu vrei să mă pierzi pe veci.

De vrei o vieață să te-ascult
Arată-ți dragostea întreagă:
Cu cât mă vei iubi mai mult,
Cu-atâta îmi vei fi mai dragă...

Și noi treceam pe gânduri...

Veneă un murmur tainic din inima pădurii...
Eră un svon de frunze sau freamăt de izvoare?
Veneă un murmur tainic — răsuflatul naturii —
Ce 'n sufletele noastre pornia să se strecoare.

În el vorbia o lume de șoapte ne'nțelese
Iubire... mângăiere... muștrare... rugămintele...
Și tot ce-aveam în inimi părea că 'n el se țese
Cercând să 'nlocuiască străvechile cuvinte:

Și noi treceam pe gânduri alături, pe cărare, —
Cărarea ce desparte livada de pădure, —
Tăcându-ne simțirea cea fără de hotare,
Lăsând cuvântul firii în vrajă-i să ne fure.

Și noi treceam pe gânduri cu buza 'nmărmurită
Fricoși să întrerupem sfințenia naturii,
Lăsând să ne vorbească livada înflorită
Și murmurul cel tainic din inima pădurii...

Îmi placi pentru privirea-ți visătoare...

O, nu te supără că 'mpart iubirea
Atătora și-atătora femeii;
De sărutări e plină toată firea
Iar vorbe dulci ți-oiu spune câte vrei!

Îmi placi pentru privirea-ți visătoare
Iar alta pentru zâmbetu-i șiret:
E mai frumoasă fiecare floare
Când se 'ntâlnesc mai multe 'ntr'un buchet...

Versuri albe.

De câteori te văd înaltă, pală,
Cu trupul tău — un crin ce se 'mlădie,
Cu ochii tăi — un sbor de fluturi negri —
Mi-e dor să rătăcesc o noapte 'ntreagă
Cu mâna ta de mână aninată
Cu trupurile cât mai depărtate.

Vom rătăci așa o noapte 'ntreagă
Vom rătăci așa ca doi lunateci,
Prin tristele ruine de castele
Și prin bisericile părăsite,
Pe largi cărări scăldate în lumină
Sub cerul plin de lună vrăjitoare.

Și-apoi, când va 'nălbi albastrul zării
Ne vom urcă spre cer ca două spectre
Topindu-ne în vântul dimineții
Odată cu luceferii din urmă,
Cu roua și cu fluturii de noapte
Ce mor vrăjiți la glasul ciocârliei.

Tristețea primăverii.

Și iată-ne 'n câmpie. O barză se ridică.
Albastre libelule pe apă trec în stol.
Un fulger taie cerul: întâia rândunică...
Ce vesel ciripește al primăverei sol!

Frumoasa mea s'apleacă și albe flori adună
În gingașe mănunchiuri le leagă fir cu fir...
— De ce mă întristează un suflet care sună?
Va fi p'aici p'aproape vr'un colț de cimitir?

Un clopot sună jalnic și altul îi răspunde;
Ghicesc o tânguire... un cântec... un suspin...
Un clopot sună jalnic de cine știe unde
Și-un cântec de 'ngropare s'aude dulce, lin...

Frumoasa mea cu ochii mai calzi ca primăvara
N'auzi și tu departe al clopotului glas?
N'auzi și tu ca mine trecând pe sus amara
Și strania cântare a bunului rămas?

Adună flori, adună... Ce-ți pasă ție, floare
Că 'n primăvara asta atâția oameni mor?!
Tristeți nedeslușite de ce să se coboare
În sufletu-ți de rouă, curat ca un isvor?!

Tristețea primăverii tu n'o cunoști, iubito...
Ea vine din adâncuri de suflet încărcat,
În ea e tinerețea ce 'n van ai risipit-o
Și-și plânge timpuriul amurg întunecat.

În ceasul morții mele să fie primăvară
Să treacă rândunele în vesel ciripit...
Să bată vântul iarăș... să fie cald afară
Iar mărgăritărelul să fie înflorit.

Atunci să vii, iubito, cu-aceeași nepăsare
Senină ca seninul izvorului curat,
Să pui pecetea morții – o caldă sărutare
O caldă sărutare pe fruntea ce-a 'nghețat.

Voi ști atunci, frumoaso, că fetele adună
Pe câmpuri, flori albastre, cu ochi nepăsători...
Că poate mă va plânge, când clopotele sună,
Un biet poet ce-și vede iubita, printre flori...

Victor Eftimiu.

Palavragiul.

De

Em. Gârleanu.

Îmi părea grozav de bine că-l vedeam. Nu-l întâlnisem de vreo cinci ani, și 'n răstimpul acesta numai de câtevoari avusesem vești despre el. Stam și-l priviam cum cetia, de cealaltă parte a mesei, după ce ne spusese multe și de toate. Peste unii oameni vremea trece cum trece un vânt ușor deasupra câmpului, abia abia dacă apleacă tulpina ierburilor. Eu încăruntisem și lorgu Sofron rămăsese tot cum îl știam: rumen, cu mustața și părul negru, cu ochii vioi, cu glasul limpede, spilcuit cum obișnuia să fie; doar că nu mai stătea așa de înfipt ca altădată. Privindu-l îmi aminteam de atâtea întâmplări hazlii, și, mai ales minciunile strașnice, adevărate întâmplări omerice, cu care Sofron își încărcă trecutul și pe care le povestește cu o înfățișare de adevăr uimitoare.

Tocmai lucrul ăsta mi se părea că-i lipsește acum.

Cel puțin atât cât vorbisem, vreun ceas și mai bine, nici o întâmplare ciudată nu-mi mai înșirase. Va să zică anii tot fură ei câte ceva. Vântul oricât de ușor ar alintă floarea, tot îi scutură ceva din polen.

Și cum îl priviam astfel, bag de seamă că-i legat la mână. Tot voiam să-i curm ce-titul; încep deci vorba:

„Ia mai lasă gazeta, dragul meu. Nu ne-am văzut de atâtea vreme. Mai firesc e să vorbim... Dar ce ai la mână?”

Sofron, care în vreme ce-i spusese aceste, pusese gazeta la o parte, întinde mâna și-mi arată:

„O plictiseală întreagă, frate: un buboi groaznic. De o lună întreagă de când se țin de capul meu: unul după ceafă; altul la umăr; de abia mă vindecă de ăla și, poftim, ăsta îi ia locul”.

Tocmai voiam să-l învăț o doctorie băbească, să scape de pacostea ce-i căzuse pe cap, când se oprește la masa noastră un prieten al meu cu nevastă-sa, Neculai Șumlea, care nu găsisese nici un loc liber în cafenea.

„Ne dai voe?”

— Cu plăcere, vai de mine“, îi răspund, și sculându-mă, le prezint pe Sofron. Vorbăreț cum eră Sofron, ne încălzirăm repede; într'un sfert de ceas parcă ne cunoșteam de când lumea. Și dintr'una într'alta, Șumlea se lovește și el cu privirea de mâna lui Sofron. Îl întreabă:

„Dar ce aveți, V'ați rănit la mână?”

Sofron surâde pe sub mustăți, aruncă o privire furișe spre nevasta prietenului, apoi, cu un glas de taină, ferit oarecum, îngână:

„M'a rănit”.

Și cum prietenul și cu femeia acestuia îl priviră oarecum nedumeriți, Sofron se plecă și, din vârful buzelor, îi desluși:

„Un duel!”

Un duel nu e doar o nimica toată. D-na se înroși de plăcere, bărbatul ardea să știe totul. Eu rămăseseam cu gura căscată.

Șumlea îl cercetează, făcând pe nepăsătorul, ca să arate nevastă-sa că nici pentru el lucrurile astea nu-s străine:

„O chestie de onoare?... o insultă?..

Balul din Arad: Un grup de dansatoare.

foarte frumos! Și eu sunt pentru duel... Mai ales când e vorba de-o femeie“...

Sofron tace.

„V'ați bătut azi?“ întreabă doamna.

Sofron surâde, și iar în taină.

„Azi dimineața; la 4 ceasuri“.

Apoi către Șumlea:

„O femeie, pentru o femeie.“

— Foarte frumos!

— Și 'ncă pentru o femeie, pe care n'o cunoșteam. Mă rog, să vă povestesc, — deși lucrul e așa de tainic încât nici gazetele n'o să vorbească, dar nădăjduesc că ce voi spune va rămâne numai între noi“.

Șumlea îl încredințează:

„Mă rog, aveți cuvântul nostru“.

Sofron începuse:

„Aseară, eram cam plictisit, citisem gazetele, văzusem toate murdăriile pe care partidele noastre găesc o plăcere să și le arunce unul altuia prin foițele lor, ce să fac, mă întreb? Hai pe stradă! Calea Victoriei e cât se poate de interesantă pe la 6 ceasuri seara, în zilele acestea de toamnă când femeile mai pot încă să-și poarte rochiile cu culori bătătoare la ochi — iertați doamnă, e moda care vă scuzează, — iar bărbații să-și arate pardesiurile aceste, îmbrăcăminte plicticoase și netrebuitoare, după mine, ca și șoșonii... Fumați o țigară...“

Scofând tabacherea o întinse lui Șumlea, care luă repede o țigară să nu întrerupă povestirea, mai ales că și nevasta îl dojenise.

„Lasă, Nicule, nu mai fumă. Ascultă!

— Așa, urmă Sofron, cum treceam prin fața Episcopiei, văd un grup de bărbați stând așa pe trotuar că nu mai aveai pe unde să treci. La urma urmei nu caut nimăru nod în papură, vreau să mă dau jos de pe trotuar, când văd că se apropie o doamnă și că vrând să treacă, domnii aceia nu numai că nu-i fac loc, dar că unul dintre dâșii îi spune și o obrăznicie. Mă întorc, și, așa ca să mă poată auzi, zic:

— „Ce imbecil!“ M'a auzit, firește.

— „Domnul?“ Mă întreabă. Îi dau cartea de vizită. Până la opt ceasuri martorii orânduiseră toate. La patru dimineața ne-am bătut. L-am lovit la piept, el la mână“.

Încremenisem! Va să zică nu se schimbaseră prietenul meu Iorgu Sofron. Mă uitam la femeia prietenului: plăcerea îi ridicase sângele în obraz. Șumlea nici el nu-și putea ascunde bine mulțumirea că făcuse cunoștința unui om viteaz.

„Și când te gândești, urmă Sofron, că femeia aceea habar n'are că pentru dânsa avusese loc un duel, și că niciodată poate în viața mea n'o s'o mai întâlnesc. La urma urmei nici n'ași mai cunoaște-o“.

Apoi, plecându-se:

„Tânărul e băiatul unui ministru. Înțelegeți de ce ziarele au să tacă!“

După ce Șumlea plecă, pofindu-ne mai mult în cinstea lui Sofron, pe a doua zi la masă, mă uit la prietenul meu și-i zic:

„Bine frate, cum ți-a venit să trănțești așa minciună?“

Sofron mă privește mirat.

„Ce minciună?“

— Asta cu duelul!

— Dar ție ce ți-am spus?

— Ce, ai uitat? că ai un buboi; n'ai avut trei în șir?

— Păi nici asta nu-i adevărat.

— Atunci?“

Sofron desface legătura; deasupra mânei văd o sgârietură:

„M'am sgâriat într'un ac.“

— Bine, neică, atunci de ce nu mi-ai spus dela început?“

Sofron râde.

„Nu-mi știi obiceiul? Trebuie să o măresc.“

— Dar duelul?

— Păi dacă pentru tine, vechiu prieten, am prefăcut sgârietura într'un buboi, în ce eră s'o prefac pentru o femeie frumoasă, pe care n'o mai văzusem niciodată“.

Ce-i drept, la obiceiul prietenului meu mă gândisem puțin mai înainte, dar celece povestise prea erau din cale-afară.

„Bine știam eu că spui întâmplări cari avuseseră loc cu ani mai înainte, dar așa...“

— Și încă am uitat să-i povestesc tot. Să-mi aduci aminte mâne seară, să-i spun.

— Ce?“

Sofron se uită serios la mine.

„Cum ce? Că mi-ai fost martor în duel“.

Fantazie.

E toamnă; codru-și leapădă veșmântul,
L-așterne, peste țara goală, pături.
Copacii par'că-s uriașe mături;
Iar vântu-și șueră prin vale cântul.

Cine-s cei doi ce călăresc alături
Pe falnici cai, mai repezi decât vântul?
Nu-i vezi cum sboar' acum mâncând pământul,
De spulberă căzuta frunză 'n lături?

Se 'ntorc la pas: el, un boier de viță, —
În portu-i vechiu, ce bine-i stă călare...
Grăiește 'ncet cu tânăra-i domniță.

Ea râde și mai mândr'atunci îi pare
Când el o 'ndoaie-ușor ca pe-o mlădiță
În brațe și îi fur' o sărutare.

Tablou modern.

Un șuer lung la fabrică vestește
Că-s șase ceasuri. Obosiți aruncă
Îndată toți uneltele de muncă,
Și-un lung convoiu spre case-acum pornește.

Pășesc tăcuți prin înflorita luncă,
Ce par'c'ar fi mireasă, se gătește;
Dar nici o floare nu ademenește
Pe cei robiți de-a traiului poruncă.

Mai răzlețiți de 'ntunecata ceată,
Se duc, pierduți de lumea asta 'ntreagă,
Un tânăr și o drăgălașă fată.

Din când în când s'apleacă să culeagă
O floare 'n drum din lunca cea bogată
Și stau și el se uită 'n fața-i dragă...

I. Borcia.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pe când aveă și vulpea boi...

— Poveste pentru copii. —

În sat la noi este, măi dragilor, un moș, cu barbă albă, caer de mătăasă, și cu ochi șireți, mici, sub dunga căciulii, care se laudă mai deunăzi că dânsul a apucat vremea aceea, când aveă și vulpea boi...

Și de pe la Moș-Iosif am auzit eu povestea asta.

Ci-că s'ar fi petrecut coala pe după coasta Măgurii, în pădurile satului nostru, înainte de asta cu ceva, într'un început mândru de vară. De-o pildă ca acum, la niște Paști.

De floare multă eră un raiu pădurea și coastele de pe delaturi grădini domnești. În văzduhul albastru lumină și cald și bine de să tot trăești.

Florea, ciobanul, își pășteă oile pe Măgură, în fața pădurii, și se jucă cu mielușei fragezi, sau îngână paserile codrului din fluer, trăgându-și dorurile.

Povestea noastră se începe tocmai într'o Duminecă dimineața! Soarele clipea vioi peste

fruntea stejarilor dela răsărit; ciobanu, creștin bun, trebuia să coboare în sat la sfânta biserică și nu are păzitor la oi, până deseară ce s'o întoarce. Ce să facă?

Se pune omul pe muchea Măgurii, își dă căciula pe ceafă și chiuie una, de clocotesc văile până departe.

„U-iu-mă-ă-ă! Cine-mi păzește oile că-i dau un miel! U-iu-mă-ă-ă!”

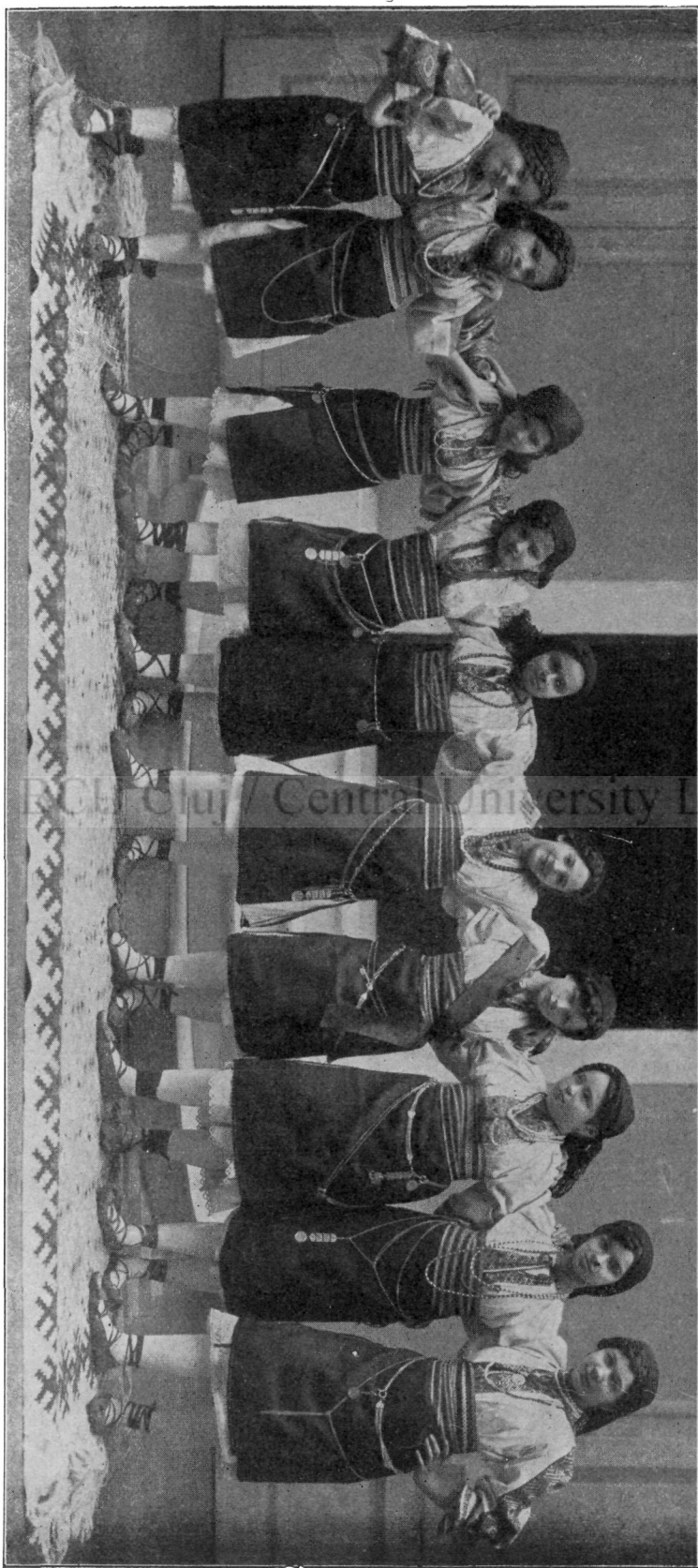
Și așteaptă apoi Românul, până ce moare huietul pădurilor, înghițit în depărtări.

Dar nu răspunde nime.

Pune măciuca la subsuoară, aduce mânila la gură în chip de bucium și-i mai dă un chiot de tresar și dealurile în depărtări, — că, vedeți, ciobanul eră om cu frica lui Dumnezeu și nu ar fi vrut pentru lumea asta, să rămână dela liturghie.

Și iarăși nu răspunde decât clocotul pădurilor trezite.

„Hai, mai încerc odată și dacă nu s'o află

Balul din Arad: Grupul copiilor cari au jucat la matineu în port de pădure.

nime, cine să-mi păzească oile, Dumnezeu îi deasupra și nu s'or prăpădi ele în pădurile astea, că doar nu-s păgân să mă treacă sfânta slujbă.

— U-iu-mă-ă-ă! Cine-mi păzește oile, că-i dau un miel? U-iu-mă-ă-ă!“

Se potolește huietul cuprinsurilor și, iată, de colo, din întunecul codrului vine, în ieșitul sufletului, Cumătra-vulpe, cu coada mătură după dânsa, și se oprește drept înaintea lui Florea ciobanul.

„Eră să mă prăpădesc vecine hăi, așa am alergat. Că nu eram acasă... hu-hu-hu, zău să crep, nu alta. Le păzesc eu oile, și pe seară să-mi dai plata.

— Bine“.

Se învoesc și ciobanul se duce în calea lui.

Și-a rămas vulpea cioban la oi. Stă, bidigania dracului, răzimată în măciucă și bârrr! dincoace, bârrr! dincolo, curat ca un cioban. Cine m'a învățat pe mine povestea spuneă, că și colbăiă, vulpea hantătarului, din o pipă de tuleu cu ciutură, ca un bărbătoi, dar eu nu cred...

Ei, dar bagseamă așa eră lumea pe vremile acelea, că — alta ce să zici?

Seara, când s'a întors ciobanul stăpânul turmei, și-a luat vulpea plata, mielul, și s'a cam mai dus spre inima pădurii, la curțile ei.

Acolo dacă a ajuns și-a legat boul — dânsa ziceă că-i boul ei — de-o tulpină, a pus mâna pe-o ruginită de coasă, și-a su-

Balul din Arad: Port din Giurgeu și de pădureancă.

mes poalele în brâu și, acum ce să facă dacă s'a gospodărit? — trebuia să-și hrănească vita.

Și boul jupânesei vulpe o ducea bine.

În altă Duminecă numai ce aude Cumătra-vulpe clocotind codri și vede pe cioban de parte, pe-un creștet de deal, cercetând zările; — pe semne își căută iarăș păzitor la oi.

Se duce iar la cioban, fac învoială să mai păzească încă odată oile, și colo de cătră seară vulpea avea doi boi. Bucuria ei! S'a dus acasă tot chiuind și cântând, de nu-i erau destul de largi văile pe unde trecea.

Dacă a ajuns acasă a pus mâna pe topor, și atâta a tot cioplit și a meșterit până a isprăvit un car frumos și trainic, cu roate, cu cărâmb și cu tânjală, mai mare dragu! Apoi a dat iarbă proaspătă la boi, i-a săturat bine și le-a pus jugul în grumazi și hai, — prin pădure după lemne de foc!

Minune ca asta, de când îi lumea nu s'a mai văzut! Mieii trăgeau ca doi boi bătrâni, iar vulpea, fudulă de nu-și mai cunoștea coada, colea pe ciaglău, cu biciul pe umăr, mână și hăuliă la boi, să crezi că tot pe lângă car a trăit de când a făcut-o măsă.

„Cea Bălane, hăis Crețule, nea măi, nea, cea-hăis“...

Și făcea un tărăboi codoasa dracului, par'că tot codrul eră al ei.

Doi pui de cioară, de pe-un vârf de copac, să chiorască de tot, atâta s'au uitat după minunea asta, iar un iepure-șoldan nu vedeă calea cum fugea de frică.

Când îi colo la o cotitură de drum, iată că răsare, dintr'un tufiș, Cumătru-lup.

Cască ochii mari — și cât pe-aici să nu deie binețe harnicii de cumătră-sa.

„Noroc cumătră!

— Să trăiești. Cea Bălan, Crețule nea, hăis“...

Și nici nu mai vrea să-l vadă pe lup, de fudulă.

„Măi, da' al naibii te-ai boierit jupâneasă!

— gândește vecinul năcăjit — nu ți-o fi a bună!... Stai că te coc eu!“

Și unde nu mi-se pune lupu, măi oameni buni, pe-o dungă și prinde a scutură dintr'un picior a boală și a se căină:

„Vai vecină, vai, ia-mă în carul tău, vecină, că mor de beteag, vai piciorul, vai piciorul!... Vai! O boală veche, o frântură la os... vai, vai!

— Că nu te pot lua, cumetre, că mi se strică caru — răspunde vulpea scurt. Cea Bălan, hăis...

— Grozav mă doare picioru, vecină, vai, vai! Nu mă lăsa aici în drum, să te ție Dumnezeu, că mor. Batăr piciorul beteag să-l pun în car, cumătră, că zău nu mă pot mișcă. Nu. Of, proklet de junghiu, of, of!“

Balul din Arad: Port din Rucăr (d-na Marilina Bocu).

Balul din Arad: Două frumuseți.

Vulpea tot miloasă, ori cum să-i zici, ori poate numai ca să se fălească pela vecine, că l-a dus în car pe vestitul de lup — dânsa va ști, că eu nu-s chiar popă să le știu toate, — oprește caru'n loc.

„Da' zău cumetre, mi-se strică caru. Ho-o-o, ho dragă, ho! Ei, hai în pământ să te mănânce, vād eu că de tine nu scap“.

Lupul își pune laba și caru pornește. Vulpea nu bagă de seamă, că vede de boi, și cumătru țop! cu toate patru labele în car, și caru poc! — se face fleanduri.

Săraca vulpe nici să fi murit tată-său nu se supără mai tare.

„Vai ucigă-te glonțu, lup spurcat, că mi-ai făcut-o. Săraca de mine, că m'ai calici-i-i-it!“...

Și vai și amar, și plânge-plânge biata vulpe, gata să-i iasă ochii.

Că ce năcaz mai mare îți trebuie, dragii mei, decât să ți se strice caru'n drum?

Lupul ce foc să facă? Lăcrimă și el, și dă să mângăie pe cumătră-sa — că vedeă și el c'a greșit, dar n'are ce face...

„Ci lasă, vecină scumpă, că mai sunt lemne în pădure și topor ai tu acasă, și meșteră ești, iar pe mine mă iartă, că eu sunt cam prostănatec din fire, ș'apoi tatăl meu n'a avut car și boi să le știu rândul. Lasă-l în foc plâns, că doar nu prohodești...“

— Pieri de aici bală de lup ce ești, să nu-ți mai aud de nume, javră... Adecă tot mai bine ar fi să te repezi până la mine acasă și să aduci toporu. Hai, pleacă...

— Că, nu știu..., că zău așa..., că nu l'oi găsi și-i păcat să pierdem vremea în zadar, și mă doare picioru, — dar du-te tu, că stau eu aici pe lângă boi, să pască, până ce vei veni“.

Și vulpea buimăcită de cap, o pune păcatele și se duce, — iar jupânu-lup suflă boii de pe lumea asta și — pe-aici ți-e calea, lup sătul! — cine să-i mai dea de urmă?

Iar biata vulpe n'a mai mâncat nimic de supărare — de-i plângeau și paserile de milă.

Postea și blăstămă pe lup.

*

Balul din Sibiiu: Port din Boroșineu (d-ra T. Bogdan).

Balul din Sibiiu: Port din Bănat (d-ra Vescan).

Vremea trece, așa mai cu supărări, mai cu tânguiești, dar vulpii nu-i mai iasă din caparul ei și boii ei.

Acu' ci-că odată, de unde, de unde nu, destul că cumătra își face rând de-o mănăcare de pește și se pune în ușa tinzii ei, ațâță un ochiu de foc și gătește cina ca o vulpe săracă și năcăjită ce eră acuma, și, când îi gata, începe să guste c'un codru de mălai ce împrumuta-se dela o vecină. Când mănăca mai bine dă pe acoalea Cumătru-lup, slab numai oase, bătut și flocăit, ca vai de capul lui.

„Vecină dragă, nu mă lăsă să pier, că vezi bine, mă usc de foame, că mi-au dat ciobanii de urmă și acum, pe semne, ispășesc și păcatele lui tată-meu. Dă-mi ceva să îmbuc, să-ți fie pomană la părinți“...

Vulpii i se face milă de el, dar tot nu-și uită de caru ei și de boii ei.

„Pieri de pe aici, hoț nerușinat ce ești. Tu m'ai săracit, javră... Păcat de Dumnezeu să mai faci și tu umbră pământului,

— Ba nu zău, cumătră, lasă-mă în păcatele mele, mai bine dă-mi o îmbucătură de ceva, sau dacă nu, spune-mi de unde ai prins peștele, că văd c'am ajuns să postesc acum la bătrânețe, dacă până am fost holtei n'am postit“.

La vulpe îi vine un gând de răsbunare.

„Du-te coalea 'n vale și-i da de-o apă, moaiești coada și las-o acolo până dimineața, că-i prinde pește de să mănânci cu toate rubedeniile tale și tot să mai rămână“.

Lupu ascultă și face cum îl sfătuiește vulpea.

Dar cum s'a petrecut partea asta de poveste iarna, când îi colo dimineața mai scoate-ți lupule coada, dacă mai poți! Inghețase.

Trece un flăcău nebunatéc pe-acolo, vede lupul, și pune-te băete la el cu măciuca și dăi! și dăi! — de răsunau văile.

La urmă se rupe coada lupului, iar el dacă se vede scăpat o ia la goană întinsă, ca înaintea focului. Oamenii de pe cale după el, ca după tâlhar.

„Nu lăsați măi măăă! Haidi-haaa!“

Dar, în sfârșit, a scăpat cu sufletul în oase. Acum alt năcaz! Lup fără coadă cine-o mai văzut. Și rogu-te lupul nostru încă în pădure aveă să vecuiască și doar țineă și el la ce se cade, și știa că are să-și facă neamul de rușine, dacă s'ar purtă așa în ochii lumii.

Lup fără coadă! Năcăjit bietul de el, de nici să-i fi ars curțile nu alta.

De mai dă pe la stână, aveau să rădă cio-banii, să ridă și câinii, ba să te ridă și copiii ciobanului!

„Ui' mă, lup fără coadă!“

Intr'o zi îl zărește cumătră-sa. Și râdeă, bat-o găinile, de-i curgeau lacrimile.

„Lasă-mă 'n pământ, vecină hăi, că de când cu boii tăi, vai de zilele mele. Mai bine să nu trăiești. Acu', pe lângă alt năcaz, să mai rămân și fără coadă, să ajung de bat-jocura neamului lupesc. Grele zile...“

— Phii, prost măi ești, cumetre, prost rău. Te tânguiești pentru un lucru de nimica... Dacă îmi aduci un fuior, un pumn de rășină, cre-mene și amnar, o să ai iarăși coadă ca toți lupii. Hai pleacă și nu mai fi prost“.

Iute se repede lupul, voios nevoie mare, o ține ață la casa pădurarului și, el va ști cum, apucă la fuioarele pădurăriții și, în vreme

de-o pipă de tăbac, îi înapoi, de s'o minunat și isteța vulpe.

„Acum șezi aici cuminte, cumetre lupule, și închide ochii, că îndată îți crește coada la loc — cât ai bate în palme“.

Și se pune vulpea dracului și leagă fuiorul la lup, de scurtătura de coadă ce i-a mai rămas, mai meșterește încoace, mai încolo, mai pune mâna pe amnar, scapără o schinteie în caerul de cânepă — și-i gata.

„Sus cumetre, că acum ești lup și tu, ca toți lupii. Hai aleargă una, să se lipească bine, că uite, ți se și intraurește coada, — vezi așa, bine... și mai tare, și mai tare!“

Și lupul fugea ca un smintit. La început de părere bună, c'a scăpat de rușine și bu-curos de coada lui în fața focului, — dar, mai la urmă, când a început să i se intrau-rească și blana și să-l ardă bobotaie — s'a prăpădit prin desigurii, de nu l-a mai întâlnit vulpea până-i hăul, poate nici astăzi.

De atunci coadă de fuior la lup n'a mai văzut om pământean, dar zău nici vulpe că-rând lemne prin pădure cu carul ei și cu boii ei. Nu mai chiorăsc puii de cioară mi-nunându-se și iepurele-șoldan se poate odihni din partea asta, — dacă l'or lăsa alții în pace.

Așas'a întâmplat, pe când aveăși vulpea boi...

A. Melin.

Rugăciuni.

1.

Acum în ceasul crud de miazănoapte,
Când tainicile vise au puteri,
Înfiorându-mi sufletul cu șoapte
În amintirea clipelor de ieri...

Tu ce mi-ai prefăcut din jucărie
Idolul închinărilor d'întâi,
Și 'n părăsita mea copilărie
Cântând mi-ai străjuțit la căpătâi.

Tu care 'ntinzi nemărginita zare
Care 'n adâncul mării ai palat,
Acopere cu vâlul de uitare
Icoana celui ce m'a turburat.

2.

S'a luminat, stau pomii ca de strajă
Cu ramuri înflorite sub ferești —
Și cu izbânda razelor cerești
Se 'mprăști-a nedumeririi vrajă.

Celce mi-a pus în inimă îndemnul
De-a mă lipi de vieață pe cât pot,
Va ridică vlăstarele din lemnul
Pe care l-ați crezut uscat de tot.

Căci el a dat hemeiului stejarul
Și iederii mlădiul trunchiu de plop,
Poate că și 'n iubirea mea e strop
Din taina ce le-a înverzit vlăstarul.

3.

Îți mulțumesc putere uriașă
Ce m'ai obișnuit a mă 'nfrână,
Și m'ai chemat de când eram în fașă
Cu glas de mamă sub aripa ta.

Și-acum când arde soarele cu pară,
Învață-m'a iubi adevărat,
A mă jertfi cu suflet împăcat,
Apără-mă de-a patimii ocară.

Dă-mi povestire clipelor ce vin
Senine cu lumina lor de lună,
Dup'a vieții sbucium și furtună
Când stele vor eși pe cer senin.

4.

Răsar sfioase stelele dintâi
Și luna sus pe bolta azurie,
Tu care m'ai obișnuit să-mi fie
Munca, vieții strai și căpătâi. —

Binecuvântă fruntea mea de roabă
Brăzdată de-al ispitei sbucium greu,
Întinde arginția ta podoabă
Peste durerea sufletului meu.

Și-mi dă la înseratul vieții mele
Din care-am secerat numai amar
Puterea, ca să cred în al tău har,
Arată-mi sus, cununa ta de stele.

Maria Cunțan.

==

Shakespeare.

Iuliu Caesar.

Trad. din englezește de I. Borgia.

(Urmare.)

Brutu. Luciliu și Titiniu, dați de știre
Să se așeze oastea pentru noapte.
Cassiu. Iar voi veniți, luând și pe Messala,
Îndată iarăș. (Luciliu și Titiniu ies).
Brutu. Luciu, adu vin!
Cassiu. N'aș fi crezut c'o să te mânia astfel.
Brutu. O, Cassiu, pățimesc de multe rele.
Cassiu. Dar unde-ți lași atunci filosofia,¹⁾
Dacă te plângi de rele 'ntâmplătoare.
Brutu. Eu nu mă plâng ca alții: — Portia-i moartă.
Cassiu. Al Portia!
Brutu. A murit.
Cassiu. Cum am scăpat de moarte 'n cearta noastră?
O, grea și dureroasă pierdere!
Cum a murit?
Brutu. De lipsa mea 'ngrijată,
Măhnită că Octaviu și Antoniu
S'au întărit așa; — cu vestea morții
Aflai și-aceasta; — ea innebuni
Și, singură, 'nghiți în taină foc.
Cassiu. Și-așa muri?
Brutu. Așa.
Cassiu. O, zei din ceruri!
(Intră Luciu cu vin și cu o făclie.)
Brutu. Dar să uităm. Dă-mi un pahar de vin.
Aici innec orice jignire, Cassiu. (Bea.)
Cassiu. Mi-e sufletu 'nsetat să 'nchin și eu.
Mai toarnă, Luciu, pân' o da afară.
Lui Brutu nu-i pot închină prea mult. (Bea.)
Brutu. Intră, Titiniu! (Iese Luciu.)
(Reintră Titiniu cu Messala.)
Bun sosît, Messala,

Veniți aici cu toții la lumină,
Să ne 'nțelegem ce e de făcut.
Cassiu. Portia, te-ai dus?
Brutu. N'o pomeni acum. —
Messala am primit aici scrisori,
Că, junele Octaviu și Antoniu
Pornesc cu oaste mare-asupra noastră
Și se 'ndreapt' acum înspre Filippi.
Messala. Eu încă am scrisori de-acest cuprins.
Brutu. Cu ce adaos?
Messala. Că, prin proscipții și-osândiri la moarte,
Octaviu, Antoniu și Lepid
Au stins vreo sută dintre senatori.
Brutu. Aici e deosebire 'ntre scrisori;
Eu știu de șaptezeci de senatori
Uciși de ei, și Cicero e unul.
Cassiu. Și Cicero!
Messala. Da, Cicero e mort,
Măria-ta, și-a scris aceste Doamna?
Brutu. Ba nu, Messala.
Messala. Nu e 'n scrisori nimica despre ea?
Brutu. Nimic, Messala.
Messala. Asta e ciudat.
Brutu. De ce mă 'ntrebi? Aflat-ai tu ceva?
Messala. Eu nu, Măria ta.
Brutu. Acum, de ești Roman, îmi spune drept.
Messala. Atunci, ca un Roman, să porți ce-ți spun:
Ea a murit și 'n chip neobișnuit.
Brutu. Rămas bun, Portia. — Toți murim, Messala:
Gândindu-mă că trebuia să moară,
Eu am tăria ca s'o port acum.
Messala. Așa se cade oamenilor mari
Să poarte marile nefericiri.

¹⁾ Brutu eră adept al filosofiei stoice.

Cassiu. Și eu gândesc întocmai; firea-mi însă
Tot n'ar putea s'o poarte-așa ca tine.

Brutu. La lucru deci cei vii! Ce socotești,
Să ne urnim îndată spre Filippi?

Cassiu. Nu cred că-i bine.

Brutu. Pentru ce?

Cassiu. Ei iată: —

Mai bine să ne caute dușmanul:
Să-și obosească oastea, însuș el
Să-și facă pagubă; iar noi, în taberi,
Stăm odihniți și gata de războiu.
Brutu. Bun sfat, dar iată altul și mai bun.
Poporu 'ntre Filippi și-acest loc
Numai de silă stă pe partea noastră;
Căci nu ne-au dat ei birul bucuroși:
Dușmanul, când va trece printre ei,
O să-și sporească oastea dela dâșii
Și va sosi 'ntărit și 'mbărbătat;
Noi să-i tăiem aceste ajutoare,
Lovindu-l la Filippi și având
La spate-acest popor.

Cassiu. Ascultă, frate.

Brutu. Mă iartă. — Pe deasupra, ține seamă
C'am adunat puterea noastră 'ntreagă,
Legiunile sunt toate 'ndeplinite,
Și pentru noi sosit-a secerișul:
Dușmanul se 'nmulțește zi cu zi;
Noi, de pe culme, dăm spre coboriș.
E un curent în trebile-omenești;
Pornind când este mare, ai noroc,
Dar dacă-l scapi, tot drumul vieții tale
Va fi oprit de stânci și neajunsuri.
Pe-un astfel de curs plin plutim acum
Și cată să pornim pân' este mare,
Ori pierdem tot.

Cassiu. Atunci, cum vrei, să mergem
Pornim în calea lor înspre Filippi.

Brutu. Ne prinse miezul nopții sfătuind,
Și firea e supusă trebuinței;
S'o 'ndestulăm deci cu un scurt repaos.
Mai eceva de zis?

Cassiu. Nu. Noapte bună:
În zori ne vom sculă, și înainte.

Brutu. Luciu, veșmântul! — Bun rămas, Messala: —
Titiniu, noapte bună: — Dragă Cassiu,
Cu bine și somn dulce.

Cassiu. O, dragă frate!
A fost un început urît de noapte:
De-acum nimic să nu ne mai desbine!
Nimica, Brutu.

Brutu. Toate-s iarăș bine.

Cassiu. Somn bun, stăpâne.

Brutu. Noapte bună, frate.

Titiniu, Messala. Somn bun, Măria ta.

Brutu. Cu bine, toți.

(Cassiu, Titiniu și Messala ies. Reintră Luciu cu veșmântul.)

Dă-mi haina. Unde-ți ai tu lira ta?

Luciu. Aici în cort.

Brutu. Ce, tu ești somnoros?
Sărmane, nu țe cert, — ești nedormit.

Să-mi chemi pe Claudiu și pe-un alt ostaș;
Aș vrea să doarmă 'n cortul meu pe perne.
Varro și Claudiu!

(Intră Varro și Claudiu.)

Varro. Ne-ai chemat, stăpâne?

Brutu. Vă rog să vă culcați în cortul meu;

Se poate să vă scol nu peste mult

Să duceți veste fratelui meu Cassiu.

Varro. Vom sta și vom veghiă oricât dorești.

Brutu. Nu vreau așa: culcați-vă, ostași;

Se poate să mă răzgândesc cumva. —

Vezi, Luciu, cartea ce-o cătam atâta;

Am pus-o 'n buzunarul hainei mele.

(Varro și Claudiu se culcă.)

Luciu. Știam, Măria ta, că nu mi-ai dat-o.

Brutu. Răbdare, biet băiat, eu uit cam lesne.

Poți ține ochii grei puțin deschiși,

Să-mi zici din liră vreun cântec, două?

Luciu. Pot, Doamne, dacă-ți place.

Brutu. Da, băiete:

Te obosesc prea mult, dar tu ești bun.

Luciu. E datoria mea, Măria ta.

Brutu. N'ar fi să-ți cer ce 'ntrece-a ta putere;

Știu, vârstei crude-i trebuie odihnă.

Luciu. Eu am dormit, Măria ta, un somn.

Brutu. Bine-ai făcut; și ai să dormi din nou;

Nu te voiu ține mult: de voiu trăl,

Ți-oiu fi un bun stăpân.

(Muzică, și un cântec, către sfârșitul căruia Luciu adoarme.)

Ce cânt adormitor: Somn ucigaș,

Pui ghioaga ta de plumb pe-al meu băiat¹⁾

Ce-ți cântă ție? — Dragă, noapte bună;

Aș fi prea nemilos să te mai scol.

De-mi moțăești, vei sparge lira ta;

Am să ți-o iau; băiete, noapte bună. —

Să văd, să văd; — nu-i îndoită foaia

Unde-am lăsat? Aicea mi se pare.

(Intră Spiritul lui Caesar.)

Făclia arde rău! — Ha! Cine vine?

Eu cred că-i slăbiciunea ochilor.

Ce 'nchipue năluca 'ngrozitoare.

S'apropie. — Ești tu ființă vie?

Ești tu vr'un zeu, vr'un înger sau vr'un demon,

De faci să 'nghețe sângele-mi și părul

Să mi se 'nalțe? Spune ce ești tu.

Spiritul. Sunt duhul tău cel rău.

Brutu. De ce-ai venit?

Spiritul. Să-ți spun c'o să mă vezi iar la Filippi.

Brutu. Așa;

Te voiu vedeă deci iar?

Spiritul. Da, la Filippi.

Brutu. O să te văd deci la Filippi, da.

(Spiritul iese.)

Acum, că m'am îmbărbătat, tu pieri:

Duh rău, aș fi voit să mai vorbim. —

Băiete, Luciu! — Varro! Claudiu! — Sus! —

Sculați!

¹⁾ Comparația e luată dela un obicei al slujbașilor judecătorești, cari atingeau cu un băț de plumb pe acei ce aveau șă fie deținuți.

Luciu. O strună s'a slăbit, stăpâne.
Brutu. El crede că și-acum mai cântă încă. —
 Luciu, trezește-te!
Luciu. Măria ta?
Brutu. Visat-ai, Luciu, de-ai strigat așa?
Luciu. Măria ta, nu știu să fi strigat.
Brutu. Da, ai strigat: văzut-ai tu ceva?
Luciu. Nimic, Măria ta.
Brutu. Dormi iarăș, Luciu. — Claudiu, voinice! —
 (Către Varro.) Și tu, băiete, sus!
Varro. Măria ta?

Claudiu. Măria ta?
Brutu. De ce-ai strigat așa pe când dormiați?
Varro, Claudiu. Strigat-am?
Brutu. Da, văzut-ați voi ceva?
Varro. Eu nu, Măria ta.
Claudiu. Nici eu, stăpâne.
Brutu. Plecați și spuneți fratelui meu Cassiu
 Ca să-și ridice oastea de cu vreme,
 Noi vom urmă.
Varro, Claudiu. Plecăm, Măria ta.
 (Ies.)

Dări de seamă.

Oreste, *Poezii*. București, 1911, pag. 146 în 8° gr.
 Prețul: lei 3.50.

Versuri, cum se scriu astăzi o mie! Ceva mai curate și maiordonate ca la alți versuitori, de vârsta fragedă a autorului. Ceva mai îngrijite și chiar mai coherente ca la mulți tovarăși ai săi. Dar, cetind înainte, vezi cu necaz, că lectura acestui volum a fost iarăș o decepție, căci nu ne aduce nici o pagină nouă, nimic individual în rândurile acele multe, sonore și fără cuprins. Ba uneori obișnuitul șuvoiu de cuvinte amenință să distrage orice gând și să șteargă orice imagine, prin învălmășala sa patetică.

Ca oricărui tânăr publicist, care se avântă îndrăzneț pe tărâmul necunoscutului, d-lui Oreste par a-i plăcea imensitățile. Ca oricărui începător, încântat de sine însuș, d-lui Oreste îi convin atitudinile teatrale. Îl vedem chiar în ciclul prim de poezii, cum se complăce în rolul de statist pe țărmul mării, dorind să-și „răcorească durerea” și cum privește „cu păru 'n vânt, cu ochiul sorbit în depărtări”, ca un beduin în mijlocul pustiei. Trecând apoi peste o imensă „Stepă”, unde i se pare că aude „un bocet de fluer arab”, autorul ajunge în extraordinara situație de a putea încăleca... o Muză (la pag. 28), grație căreia s'a putut avânta spre înalte orizonturi: „Sburam, sburam pe aripi de nevăzute Muze”. (Erau, poate, muște, căci muzele nu știm să sboare, dragă poetel!) Iar coborât din căra Muzei, iată-l pe autor sburând sub forma de vultur:

Iar sufletu-mi tremurător
 Sta ca un vultur, când pe ceruri
 Larg aripile își desface
 Și uriaș s'avântă în sbor!

Nemulțumit apoi nici cu calitatea asta de uriaș, d-lui Oreste își încearcă puterile spre atmosfere și mai înalte. Iată-l apărând ca Zeu aievea în versurile sale. Plimbându-se cu iubita prin alei (ca să rimeze cu foi de tei!) ne spune că „aveam în mers ceva din armonia făpturilor de Zei”. Iar când ochiul iubitei îl privește în față, el simte că are în piept „un suflet luminat de Zeu puternic și frumos”...

Vai de mine, a murit modestia la tinerii noștri stihuitoari! Afectările aceste teatrale și pornirea aceasta de a-ți începe cariera de poet de sus în jos, a clădi în aer și a-ți căuta în mod pripit un locșor printre Zei și uriași, sunt tot apariții îngrijitoare, ce numai vor să dispară. Se pare că le vine așa de greu acestei specii de poeți să privească numai în jurul lor, să rămână numai oameni și numai cu gândul în viața lor zilnică, să prindă frumosul și armonia numai de pe pământ, așa cum se deschide la fiecare pas sufletelor superioare! Dar nici florile nu cresc în înălțimile cerești, nici iubirile nu se fac și se desfac pe bolta cerului imens, ci toate se petrec pe acest pământ, pe care nici un artist de seamă nu poate să-l trateze cu atâta vitregitate. Și cel dintâiu sfat, ce se impune tinerilor poeți, este: să înțeleagă mai bine acest adevăr și să se întoarcă pe pământ din cercurile vagi și nebuloase, pe unde își vâslesc barca lor, rătăcită după inspirații.

Contrastul acesta dintre cer și pământ se vede de altfel chiar în volumul d-lui Oreste. Pe cât de lamentabile și de difuze îi sunt paginile cu pretențiile înșirate, pe atât de mult se schimbă valoarea scrisului în bucățile puține, luate din atmosfera d-sale reală. Câte-o amintire din copilărie, ca „Moș Crăciunul”, câte un subiect modest, dar evident simțit, ca descrierea crivățului din naiva poveste a goanei lui Zefir după Zina, ce se ducea să se scalde, își au un efect mai simpatic, îndată ce ies din cadrele „nemărginirilor stelare”. Câte un pastel din natură, ca de pildă rândurile cam prozaice din invocațiunea „Cătră un copac”, merită să fie reținute:

„Copac, tu care-odată-mi umbriai copilăria,
 Ce sfânt îmi pari când pașnic îți odihnești puterea
 Și ce nefermuriță îți este mângăierea
 Când stăpânești, spre seară, cu umbra ta, câmpia!

Ce falnic ești, ce mândru te 'nalți când vijelia
 Ca de un scut își sfarmă de trunchiul tău durerea,
 Dar mult mai drag 'mi-ești noaptea, când priveghezi
 Și 'n plasa ta de frunze strângi toată poezia!

O, ce simțire rară coroana Țo străbate,
Când luna își aprinde în tine răsăritul:
Te înfiori de par'că-ai atinge Infinitul.
Ș'asupra ta extazul coplesitor s'abate!

Privighetoarea-și ține o clipă piruitul,
În frunze se desgroapă sclipiri de nestemate
Și crângile de aur atârnă, nemișcate —
Iar ceva își oprește în trunchiul tău suitul!"

Deasemenea îl prinde mai bine simplitatea din
alte câteva bucăți și încercarea de a imita genul ușor
al romanțelor lirice, cu cunoscuta notă melodică a lui
Șerbănescu, ca strofele din „Despărțire“:

„O, lasă mâna ta iubită
S'o mai sărut ca altădată,
Cu cea din urmă sărutare
Să fie binecuvântată.

Și-acum, când tot înflăcărată
Și fragedă ți-e blânda față,
Te du — tu, ramură 'nflorită,
Tremurătoare de vieață!

Și lasă-mă, tăcut și singur,
Aici la margine din cale,
Ca un copac bătut de vânturi,
Pustiu și-acoperit de jale“.

Îndată ce voim însă să analizăm mai cu de-amănuntul restul de poezie eterică, sau lamartiniană, dăm peste veșnice frazeologii, cu repețiri de rime și versuri nesfârșite, cu întrebuintarea de nenumărateori a acelorași motive sărace. Apariția unei femei, după perdelele ferestrei, este de pildă o comparație favorită (p. 38, 47, 50). Dorul sau plânsul „de sub pleoapa mea lăsată“, revine adeseori. Frunza de „tei“ prin liniștea de „alei“ pică aproape la fiecare pagină, (p. 53, 55, 57, 59, 60, 62, etc.).

Toată tautologia asta la un loc lasă, firește impresia, că bucuriile aceste nevinovate ca și senzațiile vagi ale poetului, cu stările sufletești așa de superficiale, n'au fost aproape de loc adâncite în plasticitatea unei puteri de expresie. Cu toate aceste însă, nu înțelegem, accentul fals de desperare dela sfârșit, când poetul, fără să fi luptat încă cu succes, fără să fi avut vreo isbândă vizibilă, ne apare cu aripi frânte și stând „înfrânt, sub cerul cu stelele lui reci, în suflet cu dezastrul distrugerii pe veci“. După aerele acele de uriaș, de cari am amintit, ce rost sincer mai poate să aibă improvizația din poezia „Finis“, cu care își încheie partea originală a volumului?”

„Când am simțit că toate credințele-mi se stâng,
Că ochiul mi-l cuprinde o neînvinsă pace,
Și că icoana Morții deasupra-mi își desface
Aripa neclintită — am început să plâng,
Simțind că se revarsă în mine-o împăcare
Și mă transfigurează o 'nceată agonie“.

Elei, trebuie să zicem, ce scurt mai este avântul
și ce prematură agonie la tinerii noștri poeți! Câteva
bătăi îndrăznețe din aripi, câteva plutiri vagi în văzduh,

o lăcomie trecătoare pentru lumină... și iată-i căzuți
așa de repede și mototoliți la picioarele realității...

Dar mă întorc și mă întreb, n'ar fi cumva greșit, să-l socotim și pe d-l Oreste printre categoria acestor fluturi de o zi? Căci volumul d-sale, cu toate greșelile arătate, ne dă într'adevăr și câteva indicațiuni, cari ne-ar îndemna să credem, că autorul e prea crud cu sine însuși, când se socoate un învins. Dibăcia d-sale de versificare, dovedită și în o serie de traduceri de versuri din literaturile străine și mai ales simțul statornic pentru forme mai curate, pe urmă chiar și vârsta așa de tânără încă, ne impun până la un punct convingerea, că tremurul acela al poetului de teama „distrugerii“ și a „transfigurării“ în perspectivă nu este motivat. Iată noi așteptăm o grabnică ocazie, să-l vedem pe acest amic al lui Pylade apărând în o nouă fasă, mai concentrat și cu motive mai originale și mai apreciable ca naivul său debut.

✽

Bucura Dumbravă, „Haiducul“. Tradus de Teodor Nica. Ediția a II-a. București 1911. 1 vol. 8°. 444 pag. Prețul: lei 2.— (Editura Sfetea).

La 1907, când a apărut originalul german al acestei opere, datorită domnișoarei F. Seculici, cu un pseudonim atât de românesc și de armonios, am adus scriitoarei omagiile mele fără rezervă. Mă surprinsese cu totul ivirea neașteptată a acestui talent în plină maturitate. Și mă umpluse de mândrie ideea, că o femeie străină a știut să ne popularizeze cu atâta artă o epocă din cele mai romantice din trecutul țerii românești, cu un erou din cei mai simpatici, din câți au fost cântați prin baladele noastre haiducești. Am văzut apoi cum în Germania, unde s'a tipărit ediția originală, critica i-a făcut cea mai înțelegătoare primire și cum însuși un spirit superior ca al Ricardei Auch, autoarea cunoscutei cărți „Die romantische Schule“, a salutat acest roman în termeni cu totul entuziaști. Critica dela noi i-a fost deasemenea favorabilă, când, în traducerea vechiului junimist Teodor Nica, a apărut întâia ediție românească. Faptele aceste ne îndeamnă ca să relevăm și a doua ediție și să încercăm a o răspândi mai cu seamă în Ardeal, unde va constitui o excepțional de utilă lectură.

Subiectul „Haiducului“ este viața și epoca celui mai idealist și celui mai popular haiduc Iancu Jianu, ajuns celebru prin originea lui boierească și prin calitatea lui de premergător al luptelor împotriva spoliatorilor țerii românești. Pentru desfășurarea acestui subiect, autoarea s'a folosit înainte de toate de legende curente, fie din balada lui Jianu, fie din romanul atât de popular al bătrânului povestitor N. D. Popescu. A adăugat apoi în jurul subiectului pagini și reflexiuni contemporane precum le-a putut culege prin un studiu serios al anilor în cari haiducia îmbrăcase un vestmânt național. Iar din experiență a adunat personal, în cursul mai multor ani de excursiuni prin munți și pe la mânăstirile, în cadrul cărora s'au petrecut evenimentele acele romantice, o serie de amănunte și impresii asupra întregului teritoriu de acțiune al lui Jianu. Și în toată mănuierea acestui vast

material, de ordin istoric, cultural, descriptiv și, până la un punct, fantastic, autoarea dovedește un rar simț de imbinare și un fel propriu de a țineă încordată, până la extrem, atenția cetitorului.

Ceeace ni se prezintă mai intuitiv este negreșit caracterul epocii înșas. Mai rar ni s'a dat să cetim ade-vărata viață, dispărută, a boierilor dela țară, cu moravurile lor orientalizate și cu amestecul de străini pe vremea Fanarioților. Și nu cunoaștem o operă românească, în care viața dela Curte, cu întreg convoiul de curteni, cu variația de costume și de lux, cu intimități felurite să fi fost mai artistic și mai din plin redată ca în cazul acesta, unde Curtea lui Vodă Caragea și casele boierilor Jianu ni se deschid cu atâta îndemănare.

O caldă parte ia apoi autoarea, în cursul povestirii, țăranilor români, pentru cari ea are o adâncă înțelegere. Le compătimește mai întâiu suferințele economice, birurile grele, jafurile administrației fanariote și disprețul ciocoiesc, de care au parte și care motivează nașterea și existența haiduciei. Le admiră însă obiceiurile curate și străbune. Se identifică cu toată dragostea lor de țară, de horă și de joc și cântec.

Pentru acești țărani batjocoriți și exploatați se ridică apoi Jianu, ca un proroc izbăvitor, nu cu vorba ci cu fapta. Acțiunea lui întreagă să intemeiază pe un program, pe care îl găsim resumat în următoarea morală:

„Au și haiducii dragostea lor de țară. Să nu disprețuiască deci nimeni pe ceice, din desperare s'au unit cu codrul, acest vechiu prieten al Românilor. Dacă

țăranul iubește pe haiduc, înseamnă că acesta nu e hoț, ci e răsbunător. În sufletul lui arde sfântul foc al dreptății. Și dreptatea aceasta haiducul n'o caută pentru sine, ci pentru frații săi suferinzi. El ia dela bogați, cari sunt dușmanii țării.”

În marginile acestei morale se desvoaltă în urmă toate vitejiile lui Jianu, toate asalturile la poterași și la cărc-serdarii fanarioți, precum și la pântecoșii egumeni de pe la poeticele mănăstiri ale Olteniei. Opera aceasta de răsvrătire demnă e și mai bine reliefată cu ajutorul unor surrogate romantice, scene de dragoste haiducească și bogate impresii din natura acestor regiuni pline de misteruri și frumuseți.

Este, fără indoială, o pagină de mare considerație, pe care d-șoara autoare a consacrat-o aici trecutului nostru atât de umilitor din epoca aceasta. Sfârșitul pare a fi un preludiu pentru un eveniment decisiv, care a urmat, prin ivirea lui Tudor Vladimirescu. Rămânem cu impresia, că Bucura Dumbravă nu și-a terminat încă lucrarea aceasta binefăcătoare, ci este hotărâtă să toarcă firul măiestru mai departe și să-l scoată la mai multă lumină și pe Vladimirescu, într'un nou roman. Și unele informații vagi, ce mi-au venit la cunoștință, ne spun, că într'adevăr ne putem aștepta cât mai curând la o nouă lucrare, în care autoarea va continua cu fixarea acestei epoci de lupte și frământări.

La sfârșit vom recunoaște, că d-l Nica a luptat din răsputeri să ne dea o traducere bună, să îndrepteze germanismele din ediția întâia și să se apropie, cât se poate de genul popular al povestirii.

II. Chendi.

Cronică.

Eminescu și Barițiu. La propunerea d-lor Octavian Goga și P. Cosma, comitetul central al Asociațiunii, în ședința sa ținută la 13 Aprilie a. c., a decis să inițieze ridicarea câte unui bust lui M. Eminescu și G. Barițiu aici în Sibiu. Banii necesari se vor adună dela membri Asociațiunii prin donațiuni benevole. Asociațiunea a votat spre acest scop suma de 1000 cor.

Din propunerea d-lui Octavian Goga reproducem următoarea motivare:

„E un obicei consacrat, ca aducerea aminte a marilor bărbați cu cari a fost învrednicit un neam să fie onorată de pietatea posterității, prin ridicarea de monumente, cari le proslăvesc amintirea. Un astfel de monument nu e numai un act de recunoștință — eternizarea unei sbucniri de lumină din trecutul unui neam — ci e un impuls de muncă și vrednicie pentru generația prezentului, ale cărei îndemnuri sunt într'o intimă înlănțuire organică cu frământarea zilelor de eri.

Purcând din această judecată toate popoarele își cinstesc astfel mai marii. Piața oricărui orașel din occident ne arată în bronz ori în marmoră chipul unei figuri concredute cu sufletul celor din jur. La poalele pedestalului se opresc trecătorii și în vreme ce des-

cifrează numele celui întrupat de dalta artistului, mintea lor evoacă memoria lui și sufletul le rămâne rob al câteva clipe măcar de aureola nemuritorului. Așa se face educația mulțimii, se trezește respectul ei pentru fapta bună și se introduce pe încetul în conștiința obștească principiile unui altruism, din care răsar preocupățiuni superioare.

Firește, că noi Românii din această țară, atât de sbuciumați în viața noastră, nu ne putem asemăna nici pe acest tărâm cu alte popoare. Nu că n'am avea eroi cari cu personalitatea lor excepțională să străjuiască la răspântiile vremurilor... Asemeni mari drumetji s'au ivit și la noi în drumul veacurilor. Dar n'am avut cu ce să le însemnăm aducerea aminte, decât doar în inimi a mai licărit recunoștința celor puțini... Și știți că vremea stinge toate candelile... Ca niște copii săraci, cărora nu le dă mâna să ridice o cruce pe movila care le-acopere părinții, așa și noi, trei milioane de suflete răzlețite pe întinsul unei țări, n'avem un singur bronz care să ne oprească în loc...

Socot că e datoria Asociațiunii, care are în grija ei problemele sufletești și culturale ale bietului nostru popor, nesfârșit de bun și de fără noroc, să deschidă

și în această direcție o perspectivă nouă. Neamul nostru a fost dăruit cu mulți bărbați, care ar merita cu prisosință o asemenea cinste din partea urmașilor. Cred însă că trebuie aleasă de astădată din pleiada de mari figuri ale trecutului nostru, o personalitate în care să se întrupeze aspirații și năzuinți ce frământă tocmai zilele noastre, făcând astfel din prilejul ridicării unui monument un prilej de adâncire a marilor probleme curente.

O astfel de mare problemă a acestor zile este unitatea culturală a neamului românesc. Cred că întrunesc și opiniile Domniilor-Voastre când îmi exprim credința, că dintre figurile luminoase ale trecutului apropiat, prin a căror activitate s'au creiat cele mai puternice temeuri pentru apropierea sufletească a păturii largi de cărturari de pe întreg cuprinsul pământului românesc, personalitatea literară a lui Mihail Eminescu răsare pe întâiul plan. Cel mai mare cântăreț al neamului, care a atins culmi de gândire și de simțire, neajunse încă de poezia noastră, Eminescu a prins în versul lui sbuciumul intelectualului român, cu sufletul plămădit din rostul vremii mai nouă și reoglîndește prin scrisul lui, mai mult ca oricare altul, frământarea sufletească a epocii noastre".

88

† **Antonio Fogazzaro.** A murit poetul, romancierul și cugetătorul italian, Antonio Fogazzaro. Pentru lumea noastră a fost un necunoscut. În mare parte, chiar și pentru lumea literară. Acum trei ani, îi străbătusem cu pasiune întreaga operă și mă biruiseră gândul de-a tălmăci pe românește tot ce e mai caracteristic în bogata lui producție literară. Câteva povestiri s'au publicat încă de atunci. Și s'au publicat, nu pentru că numele de Fogazzaro era un nume cunoscut, ci pentru că povestirile cuprindeau o artă neobișnuită. Tălmăcirea însă a celui mai frumos dintre romanele lui Fogazzaro o păstrez și azi în manuscris, fiindcă după doi ani de umblet pe la editorii noștri, n'am găsit pe nimeni care să fi cetit romanul și care să tresară la numele de Fogazzaro. M'am mulțumit atunci să-i creez admiratori printre prietenii mei. În ceasurile de tihnă sufletească, deschideam manuscrisul și cetiam împreună cu ei pasagi din „Misterul Poetului“. Încântarea lor era fericirea mea. Răstimpuri lungi zăboviam la câteun cuvânt, la câteun vers, la zugrăvirea unei priveliști, și căutam să prindem întregul farmec misterios, acea frumusețe ascunsă, care pândeste la spatele naturii și pe care Fogazzaro izbutește să ți-o arate printr'o firească alăturare de lucruri și prin aruncarea artistică a unui singur cuvânt.

Niciodată, cetind o operă literară, n'am simțit mai puternică, mai vie ca atunci, acea dulce trebuință sufletească, de-a avea lângă tine un prieten cu care să stai în fața frumosului.

Antonio Fogazzaro a fost unul dintre stăpânii desăvârșiți ai sufletului meu. Simțirea și arta lui au avut întotdeauna puterea să trezească în mine mișcări de energie necunoscută. Dela el am învățat, pentru întâia oară, că în adâncimile ființei noastre morale există regiuni nebănuite, din sânul cărora se pot ridica ele-

mente superioare, tendințe generoase, avânturi supraomenești. În fiecare om văzut, se găsește un om cu mult mai bun, pe care nu-l putem vedea, dar care va ieși odată la lumină, în urma unei desăvârșiri tot mai pronunțate. Aceasta pare a fi convingerea idealistă, pe care se razimă opera literară a lui Fogazzaro. În eroii concepuți de el, trăește acel om invizibil, plămădit din tot ce e mai misterios, mai curat și mai divin în regiunile adânci ale sufletului omenesc. De aceea, străbătând opera fogazzariană, te găsești într'o continuă surprindere, pricinuită de acea neprevăzută relevare a unor realități sufletești, pe care nu le-ai cercetat, dar pe care le simți că trăesc în adâncimile necontrolate ale ființei tale. Antonio Fogazzaro a deschis porțile unei lumi, în care se mișcă, nu oamenii pe care-i vedem, ci oamenii pe care i-am putea vedea. Din bulgărul de humă, închinat tuturor patimilor, el știe să smulgă și să scoată la iveală, prin arta lui, toate elementele superioare, lăsând în umbră animalitatea.

Luată 'n întregime, opera literară a lui Fogazzaro e un adevărat purgatoriu, din care sufletul nostru se ridică înnoit, purificat, pătruns de fiorul unei simțiri întinerite. Nicăiri, ca în romanele lui, nu vei găsi iubirea mai curată, mai senină, mai ideală. E ca o mireasmă ușoară care trece dintr'un suflet într'altul. Fogazzaro a înlocuit pasiunea simțurilor cu pasiunea în care se toposc două suflete. Și pentru această iubire idealizată, el a plămuit femei cu totul deosebite de obișnuita femeie a romanelor moderne. Pretutindeni în opera lui, vei găsi femeia în care se mișcă o inteligență distinsă, o simțire curată, o voință limpede, pusă în serviciul unui spirit din care lipsește orice perversitate. Nicăiri nu vei găsi aici pe doamna Bovary, nu vei găsi atmosfera din Triumful Morții al lui D'Annunzio și nu vei găsi femeile din Maupassant, ci vei găsi pe Lucia din Logodnicia lui Manzoni, o Lucie intelectualizată, cu spiritul mai complicat. Cetiți o pagină de iubire din Daniele Cortis sau din Misterul Poetului, și veți vedea că aveți dinainte o lume neobișnuită, în care se mișcă numai suflete și nici o fibră de corp. O simplă privire schimbată între doi îndrăgostiți, o strângere de mână, un zâmbet, o floare dăruită — sunt semnele prin care două suflete se leagă, se împreună, se toposc. Un adio între eroii lui Fogazzaro înseamnă numai depărtarea în spațiu a două ființe, fără să însemne și despărțirea a două suflete, cari rămân legate printr'o putere superioară de esență divină. Ceeace mai alcătuiește apoi nota distinctivă a romanelor lui Fogazzaro e că iubirea e amestecată cu cele mai variate preocupări ale sufletului: preocupări religioase, politice, naționale, așa încât, cinci dintre romanele lui: *Piccolo mondo antico*, *Piccolo mondo moderno*, *Il Santo* și *Leila*, apar ca niște adevărate epopei, în care se resumă crize și priveliști morale din viața sufletească a Italiei. Chiar și-atunci când preocupările de natură religioasă au un rol covârșitor, iubirea e amestecată mereu în forma ei superioară, ca o putere misterioasă, menită

să ridice un suflet spre cea mai înaltă desăvârșire spirituală.

De ce această continuă idealizare a iubirii? Antonio Fogazzaro, vedeți, a făcut parte din acel neam de artiști, în sufletul cărora se nasc și se agită întrebările mari și din a căror operă literară cearcă să se înalțe întotdeauna un răspuns luminos. Ca și Ibsen și Tolstoi, el a urmărit, a visat o primenire a sufletului omenesc, primenire visată de atâtea și atâtea minți superioare, care-au simțit că înnoțăm în apele unei imense crize morale și că în sânul societăților moderne tinde să se încuibeze o atmosferă prielnică anarhiei distructive. Desvoltarea covârșitoare a științelor pozitive a adus după sine prăbușirea atâtor credințe vechi, dărâmarea atâtor elemente de care eră legată o disciplină și o orientare, precum și înăbușirea progresivă a simțului religios, încât sufletul omenesc s'a găsit deodată lipsit de orișice razim. Încetul cu încetul s'a creat o stare de neliniște, de nesiguranță și de înfrigurare, din mijlocul căreia s'a ridicat sufletul disperat al lui Nietzsche, în care trebuie să compătımim pe reprezentantul unei epoci de adâncă desorientare. Subt suflarea rece a științei, s'au spulberat toate acele miragii cari încântaseră omenirea dealungul vremii. Materialismul se întinde, pătrunde și distruge, lăsând în urma lui niște suflete devastate. În locul miragiilor de altădată, rămâne convingerea strămtă că tot ce se vede nu e decât o simplă combinație de molecule. Întregul farmec care îmbracă vieța a dispărut. Diferitele înfățișări ale naturii, pe care omul primitiv le-a divinizat, găsesc în noi astăzi o simțire lipsită de frăgezime și de puritate. Ne găsim, prin urmare, în fața unui suflet obosit și desorientat, din care lipsește însușirea aceea de-a încerca uimire dinaintea formelor vieții, uimirea încercată de cel dintâi om ivit pe pământ.

Împotriva acestei destrămări morale însă, pornește un curent de edificare a sufletului modern. Reacțiunea începe. Toate mințile superioare se muncesc să afle un punct de orientare, o stâncă sigură, o zare luminoasă — și în fața Positivismului științific se ridică Idealismul.

Alături de lumea cunoscutului, se întinde lumea misterului, regiunea nesfârșită a necunoscutului. Fiecare lucru înnoată în mister. De ce să ne oprim atunci numai la ceea ce se chiamă cunoscut, și să nu căutăm să pătrundem și în această lume a misterului, care e în noi, în jurul nostru, în fiecare lucru, pretutindeni? La necunoscutul din natură trebuie să corăspundă un alt necunoscut în sufletul nostru, unde totul este proaspăt, gingaș, neprihănit. Acolo, prin urmare, trebuie să ne refugiem. Odată intrați în acest colț virgin al ființei noastre, vom câștiga din nou acel simțământ de uimire în fața naturii și vom încerca o refacere a structurii noastre sufletești. Puteri intime, neașteptate, se vor trezi în noi, simțământul religios își va recăpăta vigoarea, contactul cu elementul divin se va restabili și natura va fi din nou înfășurată în miragii.

Cum să pătrundem însă în această lume a miste-

rului care zace în sufletul omenesc? Fogazzaro răspunde: prin iubire. E acelaș răspuns pe care l-a dat Shelley și Maeterlinck. Singură iubirea ne poate duce în cele mai superioare regiuni sufletești, de unde să sorbim înviorarea și premenirea conștiinței noastre.

Cetiți Misterul Poetului și veți vedea cum un om poate căpăta, prin iubire, conștiința unor puteri nevăzute, care se ridică din adâncimi misterioase. Din tot romanul acesta se desface ideea întremării a două suflete printr'o iubire ideală.

„Astăzi m'am hotărât să cobor în scris taina neștiută, pe care se razimă vieța, bogăția și puterea sufletului meu” — sunt cuvintele cu care Fogazzaro își deschide romanul. El a visat o desăvârșire supremă a ființei noastre morale, și această desăvârșire o avem redată în Misterul Poetului — cel mai limpede dintre romanele lui. Cetiți apoi Daniele Cortis, Idilli spezzati, Fedele, Il Santo — și veți da peste aceeaș iubire care purifică sufletele, le înalță, le apropie de Dumnezeu și le dă acea conștiință vie, că peste materia văzută stăpânește puterea unui spirit ascuns, care leagă cerul cu pământul.

Dar Malombra? Mai mult ca oriunde, în acest roman circulă elementul misterios într'o măsură așa de covârșitoare, încât eroii lui se mișcă într'o atmosferă care te umple de groază. Marina, eroina principală, nu e o nebună cum s'a zis de cătră atâția inși, ci e o sinteză a acelor puteri oculte cari trăesc în ființa și în jurul nostru.

Fogazzaro, prin urmare, a făcut parte din școala marilor idealști, cari ținesc să reintegreze sufletul în drepturile lui, opunându-l materialismului atotputernic — și din acest punct de vedere trebuie judecată întreaga lui operă literară.

A fost un cugetător distins, un idealist extrem, călăuzit mereu de-o convingere adâncă, statornică, în slujba căreia a pus pe marele artist care trăia într'ânsul.

N'a fost zugravul realist al acestei vieți văzute, ci a fost creatorul unei lumi superioare, în care nu poți pătrunde decât printr'o adâncă purificare a ființei morale. În mintea lui s'a răsfărât toată criza și toată neliniștea sufletească a vremii noastre și din sufletul lui s'a ridicat un răspuns luminos, care stă la temelia activității sale artistice. Pentru vieța unui popor din zilele de azi, asemenea scriitori, cari unesc arta cu cugetarea, înseamnă întotdeauna un punct de orientare, un izvor de disciplină, un stimulent de energie. Ei sunt zeii acestui veac de oboseală, spre cari ne îndreptăm ori de câte ori simțim nevoie de înviorare și de avânt.

✕

(D. Tomescu.)

= **Operă de diletant.** Din câteva volume de așa zise cercetări literare ne-am putut convinge, în timpul din urmă, ce grozav este, când subiecte interesante încap pe mâni nechemate. Am văzut că există acum un mare număr de diletanți, cari vin de se îmbulzesc și ei la mișcarea literară mai nouă și caută pe căi

mai ușoare, mai ieftine, să ridice glasul și să-și întemeieze vreo reputație. De obicei ei sunt tineri fără nici o pregătire, inzeestrați cu un deosebit dar negustoresc și știu să atace astfel de subiecte, încât profitul lor să rămână mai mult material decât moral. Ca să izbutească mai ușor, acești peticari literari caută de obicei să-și lege numele de autorii mai de seamă și de vreun episod mai senzational din viața lor, pentru a fi siguri de lansarea operei lor superficiale de editură. Eminescu, Conta și alți scriitori de geniu sunt mai cu seamă puși la contribuție. Așa de pildă mai anul trecut un domn Săndulescu, în o ediție faimoasă a poeziilor lui Eminescu, voind să scrie un comentariu la versul „În cânturi răsunând, suspine-armonioase colo în Eliseu“, dă iubitorilor săi cetitori următoarea explicație a câmpiilor elisee: „Eliseu înseamnă profet evreu, discipolul și urmașul lui Sf. Ilie“... E pur și simplu extraordinar câtă ignoranță e în felul acesta de maltratare a clasicilor noștri poeți. Și vrednic de numitul agramat este și un domn Octav Minar, care de mai mult timp incoace usează de aceleași mijloace. D-sa are mania paginilor de senzație și se frământă în ruptul capului după intimități inedite. După ce și-a încercat norocul cu viața amoroasă a filozofului Conta, imită pe un alt coleg al său care publicase, fără nici un rost, scrisorile dintre Veronica Micle și Eminescu. Condus de noroc, a mai dat peste alte scrisori și a descoperit câteva lucruri necunoscute, pe cari le-a contopit în o deplorabilă povestire a faptelor și ne-a dat zilele aceste volumul „Cum a iubit Eminescu“. Fără nici o expunere clară, fără nici un criteriu, fără vreo concluziune serioasă, dl Minar ne-a dat o lucrare fără valoare, nici de formă și nici de fond. Și singura parte pozitivă o alcătuiesc cel mult cele câteva fragmente necunoscute de scrisori de ale Veronicăi Micle, comentariile și părerile autorului rămânând la nivelul naivității celei mai pure. Relevăm acest fapt pentru că este deadreptul regretabil, ca documente literare, de natură atât de subtilă, să cadă în mâni atât de neîndemânatic de diletanți, cari nu le pot înțelege nici rostul lor literar și nici cel biografic. (=)

✕

= Scriitori modești și încercări de parvenire.

În continuarea seriei sale de reflexiuni, cam degizate, asupra diferitelor fenomene din viața noastră literară, publicate în „Universul“, d-l Vlahuță atinge o nouă anomalie și o relevă într-o scrisoare publică, adresată d-lui Brătescu-Voinești. E vorba de modestia scriitorului-artist pe de-o parte și de gălăgia-reclamă, ce se face în jurul multora din generația mai tânără.

„Un talent adevărat — scrie, între altele, d-l Vlahuță, — are groază de orice fel de gălăgie în jurul lui. Iar sfiala lui mândră, nobila tăcere în care se învăluie, lasă timp liber tuturor nechemărilor, cari știind bine, că slava lor e numai din amăgire și din sgomot deșert făcută, e natural să lupte pentru a o păstra, pentru a întreține cât mai mult această confuzie și păclă nenorocită în spiritul publicului nostru. Luptă și izbutesc. Și cum să nu izbutească? Ei își fac din

aceasta o specialitate. Își ticluiesc singuri articole de laudă, își au prietenii lor pe la toate gazetele — informații cotidiene, afișe mari, coperte tricolore — își organizează astfel o reclamă comercială sistematică în jurul produsului lor, care, dată fiind eterna putere a obsesiunii, trebuie să sfârșască prin a străbate... Ei în spuma lor de vâlvă, în triumful vorbăriei lor goale și sonore își găsesc socoteala. Și sunt fericiți, de-o mie de ori mai fericiți decât adevăratul, care se prigorește în îndoile, pururea înfricoșat de marea răspundere a cuvântului tipărit, — pururea nemulțumit de sine“.

Înregistrăm aceste reflexiuni ale d-lui Vlahuță, căci modul d-sale de apreciere a stărilor actuale în frământările literare e pururea interesant. Neapărat însă că, dată fiind nota de generalitate a acestui articol, trebuie să ne facem rezerva cuvenită. A vorbi asupra acestui subiect în termeni generali, nu credem să fie tocmai admisibil. Modestia scriitorului artist și predilecția lui pentru liniște este o teorie mai mult relativă și găsim în istoria literaturilor foarte multe pilde, când poeți de seamă, ca Goethe, iubiau să fie slăviți ca niște Zei. Chiar și la noi Alexandri n'a fost lipsit de vanitate și nu înțelegem de ce autorii din noua generație n'ar avea și ei bucășica lor de popularitate și această prea omenească satisfacere a orgoliului de artiști. Ah, dar sunt excepții și desigur d-l Vlahuță la excepții s'a gândit! Și asupra acestui punct a stăruit și revista noastră adeseori. Avem în adevăr o categorie întreagă de scriitori tineri, cari încearcă să-și forțeze norocul în jurul lor. Pe unii îi poartă îndrăzneala și lipsa de scrupul. Pe alții îi nenorocesc magistrii și dascălii revistelor, cu nesăbuitele lor laude și îndemnări. Admitem chiar că și spiritul comercial își are partea sa de acțiune și la unii și la alții. Dar de străbătut? Istoria nu iartă și bunul simț veghia și ce e spumă trece cu valul.

✕

† Nicolae Densușianu. În zilele trecute a încetat din viață în București și a fost înmormântat în liniște și fără pompă ca un suflet al nimănui, deși munca lui de decenii ar fi meritat un semn de pietate. Reproducem din „Neamul Românesc literar“ caracterizarea ce i-o face d-l N. Iorga.

„A fost un gazetar literar, un polemist, iar la noi un pribeag. Tipul pribeagului care nu înțelege, nu admite, nu iartă, care nu poate și nu vrea să se asimileze. Nu unul din acei Ardeleni cari se găsesc bine în cluburile, cafenelele ori saloanele noastre și, odată naturalizați, dar și fără aceia, dau asalt la leafă, la situație, la notorietate. Și eră destul de inteligent, destul de energic și de harnic ca să răsbată, dacă nu prin lingușirea și intrigile, familiare, din nenorocire, altor emigrați din țara de unde ideal, nu poftă trebuie să ni se aducă, măcar prin mândra siguranță de sine, pe care ca anume Ardeleni o avea. Și n'a fost decât bibliotecarul Statului-major, și la mormântul lui, de unde lipsia Academia Română, deși-i fusese membru corespondent, a vorbit doar un ofițer, coleg de slujbă.

N. Densușianu a strâns un material istoric prețios. El a închinat lui Horea o monografie extraordinară de bine informată, care va rămâne și ar merita să fie retipărită. A atras atenția asupra permanenței unei organizări politice la Români din Ungaria, și în acest spirit a strâns, din cărți tipărite, cele cinci volume de întregire la colecția „Hurmuzachi”. Poate se va vedea ce ipoteze, desigur mai mult decât odată curioase, se cuprind în cartea de muncă îndelungată în care pretindea să explice altfel decât toți ceilalți vremile străvechi ale acestor țeri locuite astăzi de Români.

Dar mai interesant decât acest scris al său, care cuprinde informație bună și pagini ce nu vor muri, eră el însuș. Trăia în acest bătrân, coborât de neameși din jurul ruinelor Ulpiei Traiane, nu mândria romană, cum i-ar fi plăcut lui, ci o neînvinsă încăpățănare dacă. Și mai trăia ceva: conștiința tuturor suferințelor îndurate de ai noștri acolo, dela cel dintâi apărător al țărâii ardelenice căzut înaintea călăreților maghiari ai năvălirii până la moartea silnică a tatălui său, în zilele cumplite ale revoluției dela 1848. Acest om părea, cu statura lui înaltă, cu aspra lui privire, cu bătrânețea lui dărză, cu vorba-i puțină și sila de lume, icoana însăși a nenorocului nostru care nu se da, a înfrângerii noastre care în tăcere gătește, după cea din urmă lupă pierdută, clipa celei mai apropiate răsunări.

Și e păcat că s'a dus în mormânt fără să aibă singura bucurie de care sufletul său fără zâmbet eră în stare.

✕

Duplicatitate literară. Primim următoarea scrisoare: „Stimate d-le redactor! Vă rog binevoiiți a da loc în revista D-voastră următoarelor: În numărul cinci al „Luceafărului” a apărut o apreciere dintr'un punct de vedere absolut strein de subiect, a unei mici lucrări ale mele publicate în „Convorbiri literare” Nr. 12, 1910. Această lucrare e pusă în paralelă cu altă lucrare a mea anterioară, care a fost prezentată ca teză de doctorat la Budapesta. Această paralelă însă o socotesc nedreaptă, pentru că dacă autorul noțiței din „Luceafărul” și-a putut da seamă de ce conțin aceste lucrări, a putut vedea, că cea românească nu reprezintă câtuși de puțin traducerea celei ungurești, ci este o lucrare cu totul nouă, o dezvoltare, ca să zic așa, a părții din teza mea, care interesează istoriografia românească. Tot ce este deosebit în românește de teza ungurească este rezultatul a noiei cercetări, a studiului altor documente, decât cele avute la îndemână cu ocazia lucrării ungurești. Un fapt unic nou în istorie aduce de multeori intervertirea unei întregi argumentații sau interpretări. Păcatul, ce mi-l recunosc, este de a nu fi citat părerile anterior publicate și n'am citat nu numai modestele mele păreri, ci nici părerile altora, mai competenți în procedeeuri, cum ar fi d. e. d-l Iorga, care cu o nespusă satisfacție ia notă în al său „Neam românesc” de „descoperirea” „Luceafărului”. Am făcut această omisiune absolut voluntară, pentru că îmi rezerv dreptul de a reveni mai

pe larg asupra acestei epoci a istoriei românești, în ale cărei fapte schimbările politice la față ale prezentului sau alte mizerii personale ale autorilor, cred, că n'au ce căuta.

Primiți, d-le redactor, asigurarea deosebitei mele considerațiuni și mulțumite. București, 14 Martie 1911. Ilie Minea.”

Am publicat aceste șire ale d-lui Minea, observând însă că ceea ce spune despre „studiul altor documente” în afară de cele utilizate în broșura ungurească din 1907, e în vădită contradicție cu nota dela pag. 1123 a „Convorb. Liter.” din 1910, unde afirmă, că lucrarea românească din „Convorbiri” a scris-o „cu ajutorul acelor documente”, cari i-au servit de bază și la scrierea broșurii ungurești: „Magyar-bolgár-oláh érintkezés Nagy Lajos alatt”.

Nu înțelegem, pentru ce consideră d-l Minea paralela dintre broșura sa ungurească și lucrarea din „Convorbiri” ca fiind nedreaptă. Va admite oricine, că ea este foarte dreaptă și plină de învățăminte dureroase în același timp, căci „intervertirea argumentației și a interpretării”, — cum se exprimă d-l Minea — în broșura ungurească nu se poate scuza prin nici un procedeu științific acceptabil. Spre a nu lungi vorba, să luăm ca exemplu un singur caz. La 1907 d-l Minea admitea, că expediția regelui Ludovic contra lui Vlaicu s'ar fi amânat la 1365 din motivul „verosimil”, că Vlaicu „s'a dus înaintea regescului său suzeran și, urmând tactica tatălui său, i-a promis tribut, servicii și i-a jurat credință”. La 1910, în lucrarea românească însă știe, că „Vlaicu răspuns la proclamațiunea din 1365 cu aceea, că pustii hotarele țerii ungurești” etc.... Ei bine, lucrul acesta putea să-l știe și să-l afirme și la 1907 cu același temei, ca și la 1910, căci documentul, pe care se bazează, nu este nici nou, nici „inedit”. D-l Minea îl citează din vol. II. al publicației „Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen”, care a apărut la 1897. Și interpretarea faptului putea s'o găsească și la 1907 într'o lucrare românească apărută la 1898 (Gr. C. Conduratu: „Relațiunile Țării Românești și Moldovii cu Ungaria” pag. 72) exprimată aproape cu aceleași cuvinte, cu cari o redă și d-l Minea în încercarea d-sale din 1910: „Voevodul român găsisse un prilej favorabil să răspundă cu foc și arme la declararea de războiu din anul 1365” etc.

În cazul acesta cu ce fel de documente sau fapte nouă și-ar putea d-l Minea justifica „intervertirea argumentației sau interpretării” dela 1907 până la 1910? Poate cu acelea, pe cari „își rezervă dreptul” a le descoperi în viitor? Să-i ajute D-zeu! Speranțele noastre, însă, încât privește pe d-l Minea, sunt foarte reduse. Și ceică-l cunosc, vor ghici, pentru ce!

✕

= **Sărmana Jeana!** Un tânăr prozator din București ne cere părerea asupra broșurii sale de schițe sentimentale. Deschidem cartea d-lui C. Teodorescu — căci așa își zice necunoscutul — și reținem din cea dintâi privire următorul mărgăritar:

„Jeana adormi... A doua zi se sculă târziu, iar pernele-i erau ude de lacrimi vărsate peste noapte, precum și de sângele curs din nas. Căci Jeana avea slăbiciunea a-i curge sânge din nas, de câteori avea vreo durere sufletească...”

Mă rog, pe cine să compătimim mai mult, pe autorul, care a scris această grozăvie, sau pe biata Jeana, pe care emoțiile sufletești o costă atâta pierdere de sânge... din nas?

.....

Poșta redacției.

— Manuscrisele nu se înapoiază. —

D. Amândouă merită să fie reproduse.

Pe câmp...

A 'nceput cu susur lin	Fluturașii zboară 'ncet
Vântul se adie,	Dela floare 'n floare,
Dulce sună peste câmp	Măestos privind de sus
Glas de ciocârlie...	Râde mândrul soare.

Un izvor ca lacrima	Dintre spicele de grâu
Șopotind grăbește,	Sună-un cântec dulce:
Sare... fuge răsfățat	„Dormi măicuții bălăior
Țărnișii-și lovește.	Îngerii te culce...

Peste munți...

Peste munții vineții	Brazii șopotesc pe culmi
Soarele răsare,	Imn de dimineață,
Foc de raze revărsând	Printre ramurile lor
Râde 'n depărtare.	Vântul se răsfăță.

La izvorul cristalin

Glas de doină cântă:

„Bădișor de dorul tău

Inima mi-e 'nfrântă...”

Nota de drăgălășie și versificația sunt promisiuni frumoase.

Anonymus. Vă rugăm să rămâneți credincios numelui d-voastră.

.....

Bibliografie.

În editura „Minerva” au apărut:

Calendarul Minervei pe 1911, anul al XIII-lea, 280 pag.

Prețul: 1.25 Lei.

Al. Russo, *Scrieri*, cu o prefață de G. Bogdan-Duică, 250 pag. Prețul: 1.50 Lei.

Mihail Lungianu, *În sărbători*, nuvele. Prețul: 1.50 Lei.

Radu Baltag, *Feciorul*, nuvele. Prețul: 1.50 Lei.

I. Agârbiceanu, *În întineric*, nuvele. 1 vol., 312 pag. Prețul: 2 Lei.

Mihail Sadoveanu, *Apa Morților*, roman. Prețul: 2 Lei.

În „Biblioteca Minervei” à 30 bani volumul, au apărut următoarele broșuri:

I. Slavici, *Românii din Ardeal*.

I. M. Guyau, *Spre mai bine*, trad. de Sc. Georgescu.

H. Zschokke, *Jonatan Frock*, trad. de Răduț.

Dumas-Fils, *Diana de Lys*, trad. de Alex. Șerban.

H. Taine, *Despre producerea operei de artă*, tradusă de M. Sadoveanu.

Silvio Pellico, *Ani de temniță*, trad. de N. Pandelea (2 vol.).

Xavier de Maistre, *Călătorie împrejurul odăiei mele*, trad. de I. B. Hétrat.

Clara Tschudi, *Tinerețea Mariei Antoaneta*, trad. de V. Anestin (2 vol.).

I. Boteni, *Drumuri*.

Sacher Masoch, *Buni și răi* (gazetarii), trad. de I. Constantinescu Delabaia.

Sacher Masoch, *Creditorii*, trad. de I. Constantinescu Delabaia.

Chateaubriand, *Atala*, trad. de Margareta Popescu.

C. Flamariu, *Urania*, trad. de I. Mihălcescu și C. Chifu (2 vol.).

În „Biblioteca teatrului național” edit. „Minervei” au apărut:

Nr. 10. Schiller, *Don Carlos*, poem dramatic în 5 acte și 17 tabl., trad. de G. Coșbuc. Prețul: 50 bani.

Nr. 11. Calderon, *Judecătorul din Zalamea*, dramă în 3 acte trad. de Ovid Densușianu. Prețul: 40 bani.

Nr. 12. P. Locuste anu, *Nevasta lui Cerceluș* (farsă într'un act). Prețul: 30 bani.

Nr. 13. W. Shakespeare, *Regele Lear*, tragedie în 5 acte și 25 tablouri, trad. de Margarita Miller-Verghi. Prețul: 45 bani.

Nr. 14. Carlo Bertolazzi, *Zile de sărbătoare*, comedie în 3 acte, trad. de I. Barberis. Prețul: 40 bani.

În editura Librăriei C. Sfetea, à 20 bani exemplarul, au apărut următoarele cărți: din Biblioteca „Steaua”:

Nr. 20. *Antim Ivireanul*, Mitropolitul Ungro-Vlachiei, de N. Dobrescu.

Nr. 21. *Cântece voinicești și ostășești*, de 3 învățători.

Nr. 22. *Amintiri și Schițe*, de Em. Gârleanu.

Nr. 23. *Povestirile lui Moș Iftimie Hărobor*, de N. Rădulescu Niger.

Nr. 24. *Din Legende neamului Hohenzollern*, de St. O. Iosif.

Nr. 25. *Flori și Povești*, de I. Dragoslav.

În editura Leon Alcalay, à 30 bani exemplarul, au apărut următoarele numere în „Biblioteca pentru toți”:

Corneille, *Horatiu*, tragedie în 5 acte, trad. de Haralamb C. Lecca.

H. Sudermann, *Ioan Botezătorul*, tragedie în 5 acte, de Il. Chendi și C. Sandu.

Richard Wagner, *Lohengrin*, trad. în metru original, de St. O. Iosif.

Th. D. Speranță, *Anecdote marine*.

Virgil Caraivan, *Snoave*.

Il. Chendi, *Portrete literare*.

Richard Wagner, *Olandezul sburător* (corabianaluca), trad. de St. O. Iosif.

C. Rădulescu-Motru, *Păr de lup*, dramă în 4 acte.

Guy de Maupassant, *Bel-ami*, trad. de I. Gr. Periețeanu. Prețul: 1.20 Lei.

Mihail Eminescu, *Poezii*, ediție revăzută de Ion Scurtu. Prețul: 60 bani.